

Jaarverslag 2018

de ongekeende
kracht van
verbeelding

Inhoudsopgave

Inleiding	2
De programma's	3
* Versterken	5
* Verbinden kunst en samenleving	16
* Cultuureducatie	28
* Kennis	39
Subsidieloket	49
Communicatie	54
Organisatieopbouw	57
Raad van Toezicht	58

Inleiding

Dit is een bijzonder jaarverslag. Met dit verslag kijken we terug op het laatste halfjaar van Kunstbalie en bkcc en op het eerste halfjaar van Kunstloc Brabant, de nieuwe organisatie die Kunstbalie en bkcc vanaf 1 juni 2018 vormden. Dat maakt 2018 tot een bijzonder jaar. Bijzonder was 2018 ook omdat we eind dit jaar de sleutel kregen van de LocHal in de Tilburgse Spoorzone.

Fusie en verhuizing vormden de afronding van een traject dat begon met de oprichting van Kunstbalie en bkcc in 2009 en met de vestiging van beide organisaties in Tilburg, op als tijdelijk bedoelde locaties aan de Ringbaan-Oost en de Spoorlaan. De raakvlakken en de overlap van de werkterreinen waren vanaf dit begin evident. Amateurkunst en professionele kunst vallen niet scherp van elkaar te scheiden. In zijn recente advies voor het cultuurbestel na 2020, *Cultuur dichtbij, dicht bij cultuur*, vraagt ook de Raad voor Cultuur nadrukkelijk aandacht voor de betrekkelijkheid van het onderscheid. Voor professionele kunstenaars is betrokkenheid bij buiten- en binnenschoolse kunst- en cultuureducatie en bij amateurkunstbeoefening een belangrijk onderdeel van hun ondernemerschap. De eisen die aan het ondernemerschap van instellingen en organisaties op het terrein van amateurkunst worden gesteld zijn niet anders dan die voor instellingen en organisaties op het gebied van de professionele kunsten. Bovendien is cultuureducatie voor de professionele kunsten van wezenlijk belang: daar wordt de basis gelegd voor publieksvorming, daar vindt ook de carrière van menig professioneel kunstenaar zijn oorsprong. Had de gemeente Tilburg aanvankelijk voor de twee organisaties verschillende definitieve vestigingsplekken op het oog, voor Kunstbalie en bkcc was al geruime tijd duidelijk dat de steeds nauwere samenwerking moest leiden tot samenwonen en - op den duur - tot samengaan. Vanaf het moment dat de LocHal in beeld kwam als toekomstige locatie trokken beide organisaties gezamenlijk op en in de loop van 2016 besloten we dat aan de verhuizing een volledige fusie vooraf zou moeten gaan.

Fusie en verhuizing hebben uiteraard veel van beide organisaties gevraagd. Maar met enige trots stel ik vast dat de we er in zijn geslaagd om op alle projecten inzet en kwaliteit te blijven leveren.

Fusie en verhuizing zijn investeringen in de toekomst. Ze kosten kruim, financieel en organisatorisch maar ook emotioneel. Financieel zijn we geholpen door de Provincie, met een eenmalige bijdrage in de fusiekosten en met afspraken die ons in staat stellen de onvermijdelijke kosten uit te smeren over meerdere jaren.

De investeringen die we het afgelopen jaar hebben gedaan betalen zich terug. Kunstloc Brabant is een krachtige organisatie, gevestigd op een markante plek die internationaal aandacht trekt. Onze missie - het versterken van draagvlak voor kunst en cultuur in de samenleving - wordt zo door deze locatie ondersteund.

Kunst en cultuur vormen de voedingsbodem voor nieuwsgierigheid, verbazing en verbeelding. Wij weten dat als kunst en cultuur van jongs af aan een vanzelfsprekende plek heeft in het dagelijks leven van iedere Brabander, dat innovatie en vernieuwing in en van de samenleving stimuleert.

Met de totstandkoming van Kunstloc Brabant kunnen we de integraliteit van het cultuurbeleid en daarmee de effectiviteit ervan vergroten. We versterken de intermediaire structuur die de provincie Noord-Brabant in staat stelt de regisserende rol te spelen waarmee zij zich van andere provincies onderscheidt, en we creëren een structuur die deze rol vanaf de komende cultuurplanperiode (2021-2024) op het niveau van BrabantStad kan spelen.

Chris van Koppen
directeur-bestuurder Kunstloc Brabant

De programma's

In dit jaarverslag presenteren we onze doelstellingen, activiteiten en beoogde resultaten van 2018 aan de hand van de vier Kunstloc programma's. De projecten uit de werkplannen van voormalig bkcc en Kunstbalie zijn daarin ondergebracht volgens onderstaande indeling.

Programma's oude werkplannen		Nieuwe programma's	Projecten
<i>Kunstbalie</i>	<i>Bkcc</i>	<i>Kunstloc</i>	
<i>Amateurkunst</i>		Versterken (1)	Versterken Amateurkunst (a)
	<i>Advies, Dialoog en zichtbaarheid</i>	Versterken (1) (en) Kennis (4)	Kennis ontwikkelen, delen en ontmoeten (b)
	<i>Versterken</i>	Versterken (1)	Cultureel ondernemerschap (b)
	<i>Versterken</i>	Versterken (1)	Talentontwikkeling (c)
	<i>Instrumentarium</i>	Versterken (1)	Talenthub (c)
	<i>Versterken</i>	Versterken (1)	Infra visuele kunsten (d)
<i>Cultuur en Samenleving</i>		Verbinden (2)	Community Art Brabant (a)
	<i>Verbinden</i>	Verbinden (2)	Opdrachtgeverschap (b)
	<i>Verbinden</i>	Verbinden (2)	Ruimte en Economie (c)
	<i>Verbinden</i>	Verbinden (2)	Zorg & Gezondheid (d)
	<i>Verbinden</i>	Verbinden (2)	Landschap & Natuur (e)
<i>Binnenschoolse cultuureducatie</i>		Cultuureducatie (3)	CmK: De Cultuur Loper (a)
<i>Binnenschoolse cultuureducatie</i>		Cultuureducatie (3)	Kennisontwikkeling VO (b)
<i>Binnenschoolse cultuureducatie</i>		Cultuureducatie (3)	Verzelfstandiging Kunstselect (c)
<i>Binnenschoolse cultuureducatie</i>		Cultuureducatie (3)	Beleidsontwikkeling Vervolgonderwijs (d)
<i>Buitenschoolse cultuureducatie</i>		Cultuureducatie (3)	Buitenschoolse cultuureducatie (e)
<i>En ook,..</i>	<i>Advies, Dialoog en zichtbaarheid</i>	Kennis (4)	Onderzoeksagenda (a)
	<i>Advies, Dialoog en zichtbaarheid</i>	Kennis (4)	Kennis ontwikkelen, delen en ontmoeten (a)
	<i>Advies, Dialoog en zichtbaarheid</i>	Kennis (4)	Beleidsontwikkeling en regioprofiel (b)
	<i>Versterken</i>	Kennis (4)	Publiek en draagvlak (c)
	<i>Versterken</i>	Kennis (4)	Internationalisering (d)
<i>Buitenschoolse cultuureducatie</i>		Kennis (4)	Wet op behoud van creativiteit (e)
<i>Cultuur en Samenleving</i>	<i>Instrumentarium</i>	Subsidieloket	Impulsgelden
<i>Cultuur en Samenleving</i>	<i>Advies, Dialoog en Zichtbaarheid</i>	Communicatie	Zichtbaarheid en Communicatie

Programma Versterken

Met het programma 'Versterken culturele sector' adviseerden, ondersteunden en inspireerden we partijen in de Brabantse kunst- en cultuursector, zoals professionele makers, culturele instellingen, zzp'ers cultuureducatie en provinciale organisaties voor amateurkunst. De inzet van de dienstverlening was in 2018 gericht op het bevorderen van toegankelijkheid van buitenschoolse cultuureducatie, op het vergroten van cultureel ondernemerschap, op het faciliteren, ondersteunen en aanjagen van zogenaamde talenthubs en op het stimuleren en versterken van samenwerking.

Nieuwe ontwikkelingen in 2018 waren:

- Het afgelopen jaar waren zes talenthubs actief in de disciplines visuele kunsten, film/av, podiumkunsten, muziek, design en letteren.
- Meer partijen vanuit de amateurkunst en cultuureducatie hebben hun weg gevonden richting de impuls gelden mede dankzij de Kunstloc advisering over cultureel ondernemerschap..
- De totstandkoming van een krachtig AIR-netwerk in Brabant.

Programma	Versterken Culturele Sector (Oud programma: buitenschoolse cultuureducatie, amateurkunst van Kunstbalie en versterken van bkbc)
Projecten	a) Versterken amateurkunst b) Cultureel ondernemerschap, kennisontwikkelen, delen en ontmoeten c) Talentontwikkeling en talenthubs d) Infrastructuur visuele kunsten

Programma	Versterken Culturele Sector	
Project	a) Versterken en verbinden amateurkunst	
Achtergrond	Amateurkunst is een belangrijk onderdeel van het cultuursysteem. Door provinciale organisaties voor amateurkunst te ondersteunen en door deskundigheid in de sector op het gebied van financiering, bestuurskracht en zichtbaarheid te bevorderen droeg Kunstloc Brabant bij aan het versterken van dit onderdeel.	
Doelstellingen	Sterke amateurkunstsector die voortdurend werkt aan het vergroten van de participatiegraad, het waarborgen van kwaliteit en kennis, en talentontwikkeling in Brabant.	Met de activiteiten binnen dit project droegen we in 2018 bij aan versterking van de amateurkunstsector. Deze doelstelling is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Cultuur van de provincie t/m 2020.
Prestatie-indicatoren	Aantal vitale provinciale amateurkunstpartijen	<ul style="list-style-type: none"> - Achttien versterkte provinciaal gesubsidieerd partijen, - Twintig provinciale partijen zonder subsidie en - ruim 120 partijen werkzaam binnen of voor de sector.
Resultaten	<p>Provincie en adviescommissie hebben inzicht in ontwikkeling middels rapportages</p> <p>25 ontwikkelde provinciale amateurkunstpartijen</p>	<p>Op verzoek van de provincie zijn de rapportages van de 19 organisaties voor amateurkunst die een meerjarige subsidie ontvangen, niet geleverd. Wel was er regelmatig bilateraal afstemming tussen de adviseurs van Kunstloc en de accounthouder van de provincie.</p> <p>Een aantal gehonoreerde partijen stond open voor samenwerking en/of gesprekken met Kunstloc Brabant. Het ging hier om gesprekken over hun eigen ontwikkeling en over versterking van de amateurkunst in het algemeen.</p> <p>Zie ook indicatoren: de provinciale partijen in het korenveld (Maestro, BrabantKoor, Koorplein, Eduvox, Zuid Nederlands Orkestkoor, Federatie Zangverenigingen Tilburg) werkte intensief samen en heeft een Brabantbreed project opgezet om het hele korenveld in Brabant te versterken (Luidkeels). Kunstloc Brabant was aanjager.</p> <p>Verschillende amateurkunstpartijen, met en zonder provinciale subsidie, bezochten regelmatig bijeenkomsten van Kunstloc, of maakten op een andere manier gebruik van onze kennis</p>

	<p>Advies over kansrijke nieuwe provinciale samenwerkingen omtrent visuele kunsten</p> <p>Waarde van amateurkunst is zichtbaar geworden</p>	<p>en dienstverlening. In november vond in Waalwijk de jaarlijkse amateurkunst werkconferentie plaats. Deze conferentie zorgde voor ruim 110 zeer tevreden deelnemers.</p> <p>De samenwerking in de Harmonie en Fanfare sector is vergroot. Onder andere de FASO, de BBM en 11 gemeentelijke samenwerkingsverbanden zetten zich samen met Kunstloc in voor het beschikbaar houden van de landelijk erkende muziekexamens in de provincie.</p> <p>De gemeentelijk gefinancierde amateurkunst organisaties in de B5 en in Bergen op Zoom zijn op initiatief van Kunstloc Brabant een Amateurkunstoeverleg gestart. Het doel is om dienstverlening en methodieken uit te wisselen, het veld te ondersteunen en om de zichtbaarheid van de amateurkunstsector te vergroten.</p> <p>Er is geen advies geleverd over av/tentoonstellingskunsten. Dat komt door lopende bezwaarschriften richting de provincie bij de bestaande partijen.</p> <p>Op social media verschenen acht door Kunstloc geïnitieerde artikelen over de kracht van amateurkunst.</p>
Klanttevredenheid en monitoring	Tevredenheid over activiteiten bij deelnemers	Tevredenheid van de deelnemers aan de werkconferentie was een 8,2.
Risico's en voorwaarden	Risico De organisatiegraad van amateurkunst is kwetsbaar door beperkte inzet en uren van vrijwillige bestuurders;	De te nemen beheersmaatregelen hiervoor zijn beperkt. Maar Kunstloc biedt maatwerk aan van minimale tot uitgebreide dienstverlening, afhankelijk van de behoefte van partijen in het veld.

Programma	Versterken Culturele Sector	
Project	b) Cultureel ondernemerschap en kennisdelen	
Achtergrond	Bij cultureel ondernemerschap werkt een ondernemer aan een zo optimaal mogelijke balans tussen zakelijke en artistieke doelstellingen. In 2018 zetten we in op het vergroten van eigen inkomsten van makers en culturele instellingen, op deskundigheidsbevordering bij bedrijfsvoering, en op marketing en positionering. Daarnaast activeerde en ondersteunde Kunstloc een aantal netwerken, om zo onderlinge kennisdeling en ontmoeting te stimuleren.	
Doelstellingen	Vergroten en versterken van deskundigheid en professionaliteit van het culturele veld op het gebied van cultureel ondernemerschap. Voeden kennisbasis Kunstloc	Met de activiteiten binnen dit programma droegen we in 2018 bij aan versterking van de kunst- en cultuursector en vergrootten we onze kennisbasis voor de provincie en voor het veld. We werken tot en met 2020 aan deze doelstelling.
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal advies en loopbaan gesprekken - bijeenkomsten en - aantal deelnemers aan aanbod 	<ul style="list-style-type: none"> - 717 adviesgesprekken - 21 loopbaantrajecten - 46 bijeenkomsten - 2.500 deelnemers aan aanbod
Resultaten	Partijen in de culturele sector (professionele makers, gezelschappen en culturele organisaties) hebben met kennis en advies van Kunstloc hun cultureel ondernemerschap ten aanzien van financiering, bedrijfsvoering, marketing op een hoger plan kunnen brengen.	Gerealiseerd. Via adviesgesprekken en bijeenkomsten is de deskundigheid van culturele instellingen en professionele makers vergroot. Het gaat dan over: een gezonde financieringsmix, subsidieregelingen, marketing, organisatieontwikkeling, profilering, samenwerking en ondernemerschap. Partijen werden zich bewust van de maakbaarheid van hun eigen professionaliteit. We verstrekten kennisvouchers en de organisaties die hier gebruik van maakten, gaven aan dat dit instrument effect heeft gehad op hun bedrijfsvoering. De vouchers leidden onder meer tot succesvolle aanvragen voor de subsidie impuls gelden en voor extra bijdragen uit andere fondsen, van overheden en van het bedrijfsleven. In 2018 telden we 38 succesvolle crowdfundingstrajecten. Zo droegen we bij aan het vergaren van meer financiële middelen voor kunstprojecten en aan toename van draagvlak voor kunst en cultuur. Door hun advies aan de impuls geldenregeling te koppelen

	<p>Samenwerking wijzer werven</p> <p>Samenwerking leiderschap in cultuur</p> <p>Bedrijfsscan is geïmplementeerd.</p>	<p>zetten adviseurs van Kunstloc best practices in om de kwaliteit van aanvragen te vergroten.</p> <p>Via de nieuwe samenwerking 'wijzer werven' wisselden we kennis uit over cultureel ondernemerschap met partners in de kunst/ en cultuursector.</p> <p>De samenwerking met LinC (Leiderschap in Cultuur) is gestart. Door vertraging bij één van de partners, Gemeente Eindhoven, is verdere uitwerking uitgesteld naar 2019.</p> <p>De bedrijfsscan is in concept klaar - de scan bevond zich eind 2018 in de testfase. Waarschijnlijk kan de scan medio 2019 door veldpartijen en door Kunstloc zelf worden gebruikt. Doel van de scan is om de status van het cultureel ondernemerschap in een bedrijf te meten, en op basis daarvan - indien nodig - een verbeterplan op te stellen.</p>
Klanttevredenheid en monitoring	Tevredenheid over dienstverlening bij deelnemers	Deelnemers zijn over het algemeen tevreden over de inzet van Kunstloc.
Risico's en voorwaarden	Risico: De grote diversiteit in actoren binnen het veld. Van individuele makers tot instellingen.	De genomen beheersmaatregel is: Kunstloc biedt dienstverlening op maat, afhankelijk van de behoefte van het veld.

Programma	Versterken Culturele Sector	
Project	c) Talentontwikkeling en Talenthub	
Achtergrond	Talenten zorgen voor een bloeiend kunstzinnig, cultureel en economisch klimaat. De provincie investeert vanaf 2018 via de regeling Talenthub vier miljoen euro in het aantrekken, het behouden en het ontwikkelen van talenten voor de Brabantse kunst- en cultuursector.	
Doelstellingen	<p>Aanwas verzekeren om cultuursysteem toekomstbestendig te maken</p> <p>In beeld bij rijk/aansluiting rijksmiddelen/ speerpunt regioprofiel</p> <p>Aantrekkelijk vestigingsklimaat voor jonge creatieven</p> <p>Multidisciplaire TalentHub Brabant</p>	<p>In 2018 telden we zes Talenthubs. Dit zorgt in onze provincie voor een infrastructuur waarmee we talenten aan Brabant binden. Doelstelling is gerealiseerd.</p> <p>Talentontwikkeling is onderdeel van het regioprofiel 'Brabant maakt het' en het is daardoor verbonden met rijksbeleid (en dus in beeld bij het Rijk).</p> <p>Brabant is qua vestigingsklimaat onderscheidend door de kracht van de B5 en door - in vergelijking met de Randstad - betaalbare woon- en werkplekken. Intentie is dit op de agenda te zetten in het uitwerken van het regioprofiel.</p> <p>In 2018 is de multidisciplinaire Talenthub opgezet. In 2019 volgt het overkoepelende programma. De benodigde advisering, kennisdeling en loopbaantrajecten voor TalentHub Brabant pakten we op binnen het project Cultureel Ondernemerschap.</p>
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal hubs - Aantal samenwerkingspartners - Aantal talenten - Hub overkoepelende projecten 	<ul style="list-style-type: none"> - Er zijn zes hubs - visuele kunsten, film/av, podiumkunsten, muziek, design en letteren - opgezet, - met in totaal 37 samenwerkingspartners. In 2019 volgen, na aanjagen door Kunstloc Brabant, nog twee nieuwe hubs. - De zes hubs boden in 2018 aan ruim veertig talenten een op maat gemaakt meerjarig talentontwikkelingstraject. - We organiseerden in 2018 twee multidisciplinaire bijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten maakten coördinatoren van de verschillende hubs kennis,

		wisselden ze kennis uit en maakten ze - samen met Kunstloc - werkafspraken.
Resultaten	<p>Programma Talenthub brabant</p> <p>Kennisdeling in en met de sector. 5 a 8 talenthubs Denktank Talenthub Brabant</p> <p>Talenthub programma is bekend op sectoraal, regionaal en landelijk niveau. Kunstvak onderwijs is verbonden aan het provinciale talentontwikkelingsprogramma.</p> <p>Talentontwikkeling is onderdeel van het regioprofiel.</p>	<p>Is gerealiseerd.</p> <p>We brachten verschillende partijen op het gebied van talentontwikkeling samen in de talenthub-aanpak. Kunstloc coördineerde het overkoepelende provinciale programma. Er vonden onder andere vijftien adviestrajecten plaats, die leidden tot zes hubs binnen vijf disciplines. Het is nog niet gelukt de twee hubs op het gebied van documentaire en een extra hub beeldende kunst te realiseren. De onderlinge samenwerking tussen de hubs stimuleerden we door het opzetten van een interdisciplinair overleg.</p> <p>We deden in 2018 een eerste aanzet voor een online platform voor deze hubs. Het platform ontwikkelen we in 2019 verder.</p> <p>Talentontwikkeling is onderdeel van het regioprofiel. Vanaf 2019 neemt Kunstloc een rol op zich als deelprojectleider van dit programmaonderdeel.</p>
Klanttevredenheid en monitoring	<p>Tevredenheid over activiteiten bij deelnemers.</p> <p>Monitoring van de programma</p>	<p>De hubs leggen verantwoording af aan de provincie. Tevredenheid van de talenten wordt door de hubs zelf gemeten.</p> <p>Kunstloc voert monitorgesprekken, in samenwerking met de Provincie. De regeling en de dienstverlening sturen we bij op basis van deze gesprekken en op basis van de plenaire bijeenkomsten.</p>
Risico's en voorwaarden	<p>Risico's:</p> <p>De grote diversiteit in actoren binnen het veld. Van individuele makers tot instellingen.</p>	<p>De genomen beheersmaatregelen zijn: Kunstloc biedt minimale tot uitgebreide dienstverlening, afhankelijk van de behoefte van het veld.</p>

Programma	Versterken Culturele Sector	
Project	d) Visuele kunsten	
Achtergrond	Brabant kent een rijke traditie op het gebied van visuele kunsten van internationale allure. Deze discipline is in het recente verleden onevenredig hard getroffen door overheidsbezuinigingen. Daarom zet Kunstloc Brabant zich in voor versterking van deze kunstdiscipline. Dit doen we onder meer door samenwerkingsverbanden te initiëren en te faciliteren. Daarbij ligt de focus op netwerkvorming, talentontwikkeling en zichtbaarheid.	
Doelstellingen	Grotere weerbaarheid, samenwerking en zichtbaarheid op het gebied van de visuele kunsten.	Aan deze meerjarige doelstelling (t/m 2020) wordt gewerkt. De mate waarin we weerbaarheid en zichtbaarheid ontwikkelen, varieert per netwerk. Hoewel het nog steeds een kwetsbare sector betreft, zien we bij de veldpartijen een attitudeverandering. De deelnemende netwerkpartijen zien de urgentie van samenwerking en ze zoeken elkaar steeds vaker op om kennis uit te wisselen en om daadwerkelijk samen te werken.
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal samenwerkingsverbanden - Aantal, omvang en duur succesvolle (co)financieringstrajecten - Aantal gezamenlijke projecten - Aandacht landelijke media 	<p>Er is een drietal samenwerkingsverbanden, namelijk AV-sector/KONKAV, de AIR's en de werkplaatsen. De presentatie-instellingen hebben daar de eerste stappen voor gezet. Met het designveld organiseerden we, samen met Visit Brabant, een bijeenkomst in het kader van de Design Agenda Brabant. Een aantal partners in de netwerken werkt nauw samen een van de drie talenthubs AV-sector, beeldende kunst en design.</p> <p>Circa vijftien partijen uit een van de samenwerkingsverbanden, ontvingen één- of meerjarige provinciale c.q. landelijke ondersteuning.</p> <p>Alle samenwerkingsverbanden organiseerden minimaal één gezamenlijke activiteit.</p> <p>De werkconferentie van de AIR's kreeg aandacht van landelijke media.</p>
Resultaten	Werkconferentie AIR's, ism Dutch Culture over nut en noodzaak.	In 2018 is het AIR-netwerk Brabant opgericht. Hier maken twaalf residencies onderdeel van uit. Het samenwerkingsverband ontving een bijdrage uit de Impulsgelden voor onder

	<p>Vorming van 3 zichtbare, georganiseerde clusters van samenwerkende makers en instellingen</p>	<p>meer een website en voor activiteiten op het gebied van zichtbaarheid. Wat is de positie van kleine contextgedreven artist-in-residence (AIR) programma's? Deze vraag stond centraal tijdens de werkconferentie Working on the Margins die we op 29 maart 2018 organiseerden, samen met DutchCulture TransArtists, AiR-netwerk Brabant.</p> <p>Onder dezelfde titel organiseerden we een expositie. Hiermee maakten we artistieke experimenten voor een groot publiek zichtbaar. Dat experiment is vaak gerelateerd aan de locatie van een AIR en lokale geschiedenis, identiteit en actuele kwesties zijn onderwerp van onderzoek.</p> <p>Daarnaast maakten we een brochure, die we verspreidden binnen en buiten het netwerk.</p> <p>Kunstloc heeft actief bijgedragen aan de vorming van 3 netwerken. Met de twaalf presentatie-instellingen, die samenwerken onder de naam Bigger than Brabant, organiseerden we een bijeenkomst met onder andere de regiomakelaar van het Mondriaanfonds en keken we naar de mogelijkheden voor een gezamenlijke impulsgeldaanvraag. Verder is er kennisuitwisseling en werken meerdere instellingen sinds afgelopen jaar samen in het kader van TalentHub Brabant.</p> <p>Met het designveld werkten we aan een gezamenlijke Design Agenda. Hiermee versterkten we individuele partners: zij - en daarmee ook indirect het netwerk - werden beter zichtbaar.</p> <p>We verbonden het netwerk voor AV-professionals (KONKAV) aan meer dan 21 partijen, zoals overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Dat gebeurde in adviesgesprekken en door middel van de activiteit Show & Tell. Hierdoor kregen makers toegang tot andere domeinen voor opdrachten.</p>
--	--	--

	<p>Meer samenwerkingspartners vinden aansluiting bij landelijke en/of provinciale BIS en/of realiseren een structurele gemeentelijke ondersteuning.</p>	<p>KONKAV had eind 2018 515 actieve leden die in totaal 1272 filmproducties met het netwerk deelden.</p> <p>Vanuit KONKAV maakten we vier podcast-afleveringen, er verschenen 143 artikelen en we organiseerden vijf bijeenkomsten specifiek voor de av-sector (KONKAV-connects).</p> <p>In het najaar lanceerden we de vernieuwde KONKAV-website.</p> <p>Instellingen: we voerden ruim tachtig adviesgesprekken met voornamelijk organisaties op het gebied van de visuele kunsten en daarnaast ook met overheden, onderwijsinstellingen en beroepsorganisaties. Ter versterking van de visuele kunsten pleegden we vooral extra inzet op advisering impuls gelden, met vijftien gehonoreerde aanvragen als resultaat. Andere onderwerpen waren onder meer landelijke financieringsmogelijkheden en fondsen, zichtbaarheid en gemeentelijk beleid voor presentatie-instellingen en individuele makers.</p> <p>Individuele makers: de behoefte van individuele makers aan advies op maat bleek wederom groot. We voerden meer dan honderd adviesgesprekken over de versterking van hun beroepspraktijk. Meer specifiek verwezen we individuele makers naar partners uit beschikbare netwerken, wat bijvoorbeeld leidde tot meer zichtbaarheid, toegang tot onderzoek en experiment en het beter kunnen realiseren van werk via de werkplaatsen. Een aantal van de adviesvragen concentreerde zich op financiering, het vinden van de juiste subsidiemogelijkheden en fondsen. Meer individuele makers, dan in voorgaande jaren, vroegen ons om mee te kijken naar concept aanvragen op dit gebied.</p>
--	---	--

Klanttevredenheid en monitoring	Tevredenheid over activiteiten bij deelnemers	De gemiddelde tevredenheid van de deelnemers aan verschillende bijeenkomsten is een dikke 7.
Risico's en voorwaarden	<p>Risico's:</p> <p>Versnippering en individualisering van het visuele veld is groot.</p> <p>Beperkte lange termijn visie ivm ontbrekende structurele financiering.</p> <p>Lage honorering en verdien capaciteit begrenst mogelijkheden samenwerken.</p>	<p>We namen de volgende beheersmaatregelen:</p> <p>Kunstloc jaagt aan en ondersteunt de verschillende netwerken afhankelijk van de slagkracht en beschikbare eigen inbreng.</p> <p>Daarnaast is veel advies gegeven op het gebied van financieringsmogelijkheden.</p>

Programma Verbinden kunst en samenleving

Met het programma Verbinden werkten we in 2018 aan integratie van kunst en cultuur in andere maatschappelijke domeinen, met bijzondere aandacht voor zorg, leefbaarheid, ruimte en landschap. Zo ontstonden er nieuwe kansen en nieuwe vormen van opdrachtgeverschap voor de cultuursector. Hiermee droegen we in 2018 opnieuw bij aan grotere maatschappelijke opgaven zoals verbetering van omgevingskwaliteit, innovatie en kwaliteitsverbetering in de gezondheidszorg in Noord-Brabant en zichtbaarheid en identiteit van het Brabantse landschap.

In het oog springende opbrengsten in 2018 waren:

- Het buurtcultuurfonds ontving 24 aanvragen meer in 2018 dan in 2017 - een stijging van 62%. Daarnaast werd de buurtcultuur aanpak onderdeel van het curriculum van kunstvakopleidingen in Brabant.
- Twaalf projecten waarbij samenwerking met andere domeinen centraal staat, ontvingen een subsidie vanuit het impuls gelden programma.
- Met de prijsvraag 'Energy meets the arts' joegen we 44 ontwerpen van creatievelingen aan gericht op de energietransitie. Daarmee zorgden we ervoor dat de toegevoegde waarde van kunst duidelijker op de agenda van de energiesector kwam te staan.

Programma	Verbinden (Oud programma: Cultuur en Samenleving Kunstbalie en verbinden bkkc)
Projecten	a) Community Art Brabant (CAB) b) Opdrachtgeverschap c) Ruimte & economie d) Zorg & Gezondheid e) Landschap & Natuur

Programma	Verbinden	
Project	a) Community Art Brabant (CAB)	
Achtergrond	We zien dat een buurtcultuurproject veel losmaakt, dat zo'n project mensen in beweging brengt en dat het nieuwe perspectieven biedt bij een breed scala aan sociale problemen in wijken. Kunstloc werkte in 2018 aan meer, aan betere en aan duurzamere inzet van buurtcultuur. Dat deden we door projecten aan te jagen, door organisaties en samenwerkingen te ondersteunen, en door partijen met elkaar te verbinden. Kunstloc ontwikkelde en deelde de kennis die hiervoor nodig was.	
Doelstellingen	Meer lokaal eigenaarschap van en kennis over de inzet van cultuurprojecten bij maatschappelijke opgaven	We werkten in 2018 aan de doelstelling lokaal eigenaarschap. Bij vier gemeenten joegen we duurzamere inzet van buurtcultuur aan. Het afgelopen jaar legden we de focus op deskundigheidsbevordering en op kennisdeling.
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal samenwerkingsverbanden op het gebied van buurtcultuur. - Aantal aanvragen buurtcultuur - Aantal ondersteunde organisaties met advies en expertise 	<ul style="list-style-type: none"> - Vier ondersteunde lokale samenwerkingsverbanden en 1 Provinciaal netwerk Community Art Brabant met 1331 leden. - Advies van Kunstloc voor 25 aanvragen op het gebied van buurtcultuur - dit is 41% van het totaal. De ondersteunde aanvragen hadden een hogere slagingskans dan niet geadviseerde partijen. - Kunstloc ondersteunde 25 partijen met advies over een specifieke buurtcultuur aanvraag. Daarnaast is kennis gedeeld via het provinciale platform met 1331 relaties waarvan 684 abonnees op de nieuwsbrief, 592 volgers op Facebook en 209 bezoekers van zes bijeenkomsten.
Resultaten	2 gemeenten met een samenwerkingsverband tav buurtcultuur	Vier gemeentelijke initiatieven in Cranendonk, Oosterhout, Helmond en Breda zijn gestart. Kunstloc hielp deze lokale samenwerkingsverbanden bij het opstellen een gezamenlijk buurtcultuurprogramma en we ondersteunden hen bij hun onderzoek naar de impact en naar het vergroten van draagvlak van dit soort projecten. De pilot in Breda is afgerond, de andere drie trajecten lopen door tot in 2019.

	<p>Buurtcultuurfonds krijgt voldoende en kwalitatieve aanvragers</p> <p>Impact van buurtcultuurprojecten adhv impactmeting verbeterd en aangetoond</p> <p>Actief en breed gedragen CAB platform</p>	<p>Kunstloc voerde in 2018 een speciale communicatiecampagne uit om tot meer en kwalitatief betere aanvragen bij het provinciale buurtcultuurfonds te komen. Dit is gelukt: de campagne leidde tot een toename met 24 aanvragen ten opzichte van 2017, die bovendien gemiddeld gezien van betere kwaliteit waren dan aanvragen van het jaar ervoor. In totaal waren er 37 aanvragen in 2018.</p> <p>We publiceerden een pocketuitgave met 'gereedschap'/tips voor buurtcultuurprojecten en via een oplage van 500 stuks is deze onder belanghebbenden verspreid. Daarnaast adviseerden we de provincie en PBCF over doorontwikkeling van het buurtcultuurfonds. Dit leidde onder andere tot een kwaliteitsverbetering van de honorering door de jury.</p> <p>We voerden 21 impactmetingen uit. Deze metingen tonen aan dat 70% van de projecten relatief veel tot heel veel bijdroegen aan de aantrekkelijkheid van de buurt en dat 50% van de projecten positief bijdroegen aan de toegankelijkheid van de wijk. Om de impact van buurtcultuur te delen met het veld selecteerden we drie voorbeeldprojecten. Van deze projecten maakten we een videoverslag onder de noemer 'Makers in beeld', die we samen met vier artikelen publiceerden via Mestmag en CAB. De filmpjes en de artikelen zijn op Facebook door 9.000 mensen bekeken en gelezen en ze zijn 38 keer gedeeld.</p> <p>Communityartbrabant.nl is onderhouden en doorontwikkeld. We plaatsten 76 content onderdelen. Het platform had in 2018 1331 actieve deelnemers (online en offline) vanuit zorg, welzijn, wonen, overheid, natuur en cultuur. Dit is een stijging van 41% ten opzichte van 2017.</p>
--	---	---

		<p>We droegen als expert bij aan onderzoek van de Boekmanstichting over de effecten van buurtcultuur. Dit onderzoek is landelijk verspreid. Daarnaast organiseerde Kunstloc een docentendag op Fontys Hogeschool voor de Kunsten, waarmee we docenten kennis wilden laten maken met buurtcultuur. Dit leidde ertoe dat buurtcultuur nu is opgenomen in het curriculum van de hele kunstvakopleiding.</p>
Klanttevredenheid en monitoring	<p>Klantentevredenheidsonderzoek bij deelnemers aan activiteiten Tevredenheid opdrachtgever over kwaliteit en kwantiteit dienstverlening Interne evaluatie dienstverlening Kwalitatieve evaluatie bij opdrachtgevers en kunstenaars</p>	<p>Deelnemers waardeerden bijeenkomsten rondom buurtcultuur gemiddeld met een 7,4. Aanvragers bij het buurtcultuurfonds waardeerden de ondersteuning van Kunstloc met een 8,5. Na afloop van de adviestrajecten voeren we kwalitatieve evaluaties uit. De ondersteunde initiatieven gaven daarin aan dat ze tevreden zijn over de vergaarde kennis en over de samenwerking met Kunstloc.</p>
Risico's en voorwaarden	<p>Risico's: Onvoldoende ontschotting bij oa overheden waardoor integrale aanpak/inzet kunsten onvoldoende ondersteund worden – belangen lopen uiteen. Integrale samenwerkingstrajecten vragen een lange adem (meerjarig)</p>	<p>Beheersmaatregelen die genomen zijn: Samenwerking met partners in andere domeinen blijft kwetsbaar. Kunstloc zet in op het continu verbreden van netwerken en op het laten aanhaken van nieuwe partners in samenwerkingsprojecten.</p>

Programma	Verbinden	
Project	b) Opdrachtgeverschap	
Achtergrond	Van traditionele opdrachtgevers zoals overheden en projectontwikkelaars verschoof - onder meer door de vastgoed- en monetaire crisis - het initiatief de laatste jaren steeds meer naar collectief opdrachtgeverschap. Daarin zijn bewoners, gebruikers, kunstenaars, leken en experts gezamenlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit van de werk- en leefomgeving, en voor de rol die kunst in onze samenleving speelt. De vormgeving van nieuwe processen die samenwerking en goede besluitvorming mogelijk maken is daarbij van belang.	
Doelstellingen	Vergroten van het aantal opdrachtgevers en verbeteren van de kwaliteit van de opdrachten uit andere domeinen aan professionele makers	Het vergroten van het aantal opdrachtgevers initiëren we binnen de projecten ruimte, zorg en landschap. Het verhogen van de kwaliteit van opdrachten zit in de eerste fase (aanpak loopt t/m 2020). In 2018 zijn best practices rond de kwaliteit van nieuw opdrachtgeverschap geïnventariseerd, naar Brabant gehaald en gedeeld met het veld. Dit is de opmaat om vanaf 2019 de Brabantse projecten te monitoren en daarmee de kwaliteit en de impact van opdrachtgeverschap verder te stimuleren.
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Toegang en gebruik van methoden en tools voor nieuw opdrachtgeverschap. - Realisatie kennisplatform - Intensivering samenwerking en kennisdeling met partijen 	<ul style="list-style-type: none"> - Voor advisering over projecten rond Kunst en Samenleving brachten we zes (landelijke) platforms, tools, methodes, best practices en publicaties geïnventariseerd en bij elkaar. - Het kennisplatform gaat vanaf 2019 van start vanuit het programma Kennis, zodat kennis over nieuw opdrachtgeverschap online beschikbaar komt voor het veld. - Met zes (landelijke) partners op het gebied van nieuw opdrachtgeverschap deelden we in gezamenlijke presentaties en in publicaties onze kennis.
Resultaten	Opbouwen van een kenniscollectie nieuw opdrachtgeverschap. Voorbeeldprojecten en tools zijn opgehaald, ontwikkeld en beschikbaar gemaakt.	De eerste aanzet voor een kenniscollectie maakten we afgelopen jaar samen met het Mondriaanfonds, Stichting Ruimte Denken, als vervolg op de samenwerking met het Stimuleringsfonds en BNO. Daarnaast deelden we best practices met het veld tijdens de bijeenkomst 'Platforms voor Nieuw Opdrachtgeverschap' samen met onder meer het Mondriaanfonds en Stichting Ruimte Denken. Aan de bijeenkomst namen 45 potentiële

	Inzichtelijk maken wat innovatieve samenwerkingsverbanden nodig hebben mbt nieuw opdrachtgeverschap	<p>opdrachtgevers en makers deel, die aansluitend via speeddates met elkaar kennismaakten.</p> <p>Over nieuw opdrachtgeverschap publiceerden en deelden we twee artikelen via diverse kanalen, zoals Mestmag, BNO en Versdenkers. Ook deelde Kunstloc kennis op diverse bijeenkomsten (onder andere bij TAC op 18 maart, bij Stadslab CuPuDo op 18 januari en 14 juni en tijdens bkcc Connects op 17 mei).</p> <p>In 2018 hebben wij 20 opdrachten gerealiseerd gefinancierd door derden waarbij 70 makers betrokken waren.</p> <p>Bij diverse trajecten van het programma Kunst en Samenleving namen we deel aan innovatieve samenwerkingen, waaronder Stadslab CuPuDo, Boxtel Binnen de Bruggen en De Groene Corridor. Op basis van bevindingen uit de monitoring ontwikkelen we in 2019 een tool voor impactmetingen.</p> <p>Door het Tilburgse Stadslab CuPuDo te monitoren, analyseerden we hoe stadslabs (een verbindende en inspirerende factor rond nieuw opdrachtgeverschap) opgezet kunnen worden en op welke manier de werking van bestaande labs kan worden geëvalueerd.</p>
Klanttevredenheid en monitoring	Klantentevredenheid	Na afloop van de adviestrajecten vinden kwalitatieve evaluaties plaats. De ondersteunde initiatieven zijn tevreden over de vergaarde kennis en over de samenwerking.

Programma	Verbinden	
Project	c) Ruimte & Economie	
Achtergrond	Door creatieve denk- en ontwerpkracht effectief in te zetten bij ruimtelijke ontwikkelingen ontstaat een omgeving die duurzaam en innovatief is.	
Doelstellingen	De verbetering van de omgevingskwaliteit met inzet van kunst en cultuur Vergroten van het aantal opdrachtgevers uit de sector ruimte en economie.	Dit is een langlopende doelstelling waar ook in 2018 actief op is ingezet. Het aantal opdrachtgevers uit de sectoren mobiliteit en infrastructuur, food en energietransitie nam in 2018 toe ten opzichte van het jaar ervoor.
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal ondersteunde organisaties met advies en expertise - Aantal aanvragen impuls gelden mbt ruimte. - Aantal opdrachten aan kunstenaars uit de sector ruimte. 	<ul style="list-style-type: none"> - Op dit onderdeel voerden we 33 adviesgesprekken. - Er werden zeven aanvragen Impuls gelden ingediend met een verbinding met de sector ruimte. - Er kwamen 44 opdrachten binnen uit de sectoren ruimte en economie voor makers.
Resultaten	<p>Meer kunstenaars hebben meegewerkt aan maatschappelijke opgaven (opdrachten gekregen uit andere domeinen)</p> <p>De kennis bij partijen in andere domeinen vergroot over de toegevoegde waarde van de inzet van kunst en cultuur bij maatschappelijke opgaven.</p> <p>Het netwerk van professionele makers is vergroot met partijen uit andere sectoren.</p>	<p>We verbonden 75 partijen uit andere domeinen aan professionele makers. Dit deden wij via de projecten Foodheroes in samenwerking met Agri meets Design en ZLTO, N65 als etalage, landschappelijke inpassing N69, Project waterveiligheid en waterbewustzijn, De Kunstopdracht, Gebiedsopgave Brabantse Wal, Landschappen van Allure De Maashorst en Gebiedsopgave 1000-jarig Woud, Energy meets the Arts, De Kunstopdracht.</p> <p>Via de netwerkbijeenkomsten Energy meets the Arts en Show&Tell ruimte toonden we aan 95 partijen de toegevoegde waarde van kunst en cultuur voor ruimtelijke opgaven. Daarnaast deelden we 25 voorbeelden en resultaten via tien artikelen.</p> <p>Met de ontwerpprijsvraag over de energietransitie en over de</p>

		<p>betekenis die de creatieve sector daarin kan hebben, droegen we bij aan 44 ontwerpen en aan vier concrete opdrachten.</p> <p>Op het gebied van mobiliteit en infrastructuur, food en energietransitie zijn in 2018 zeven impulsaanvragen ingediend.</p>
Klanttevredenheid en monitoring	<p>Feedback opdrachtgevers</p> <p>Feedback kunstenaars</p>	<p>De partijen waarmee Kunstloc in 2018 samenwerkte, gaven in evaluatiegesprekken aan dat ze tevreden waren over de ondersteuning en expertise van Kunstloc en ook over de samenwerking was men positief.</p>
Risico's en voorwaarden	<p>Risico:</p> <p>Langjarige processen en uiteenlopende partners met verschillende belangen.</p>	<p>Beheersmaatregelen die genomen zijn:</p> <p>Samenwerking met partners in andere domeinen blijft kwetsbaar. Kunstloc zet in op het continu verbreden van netwerken en op het laten aanhaken van nieuwe partners in samenwerkingsprojecten.</p>

Programma	Verbinden	
Project	d) Zorg & Gezondheid	
Achtergrond	Kunst draagt bij aan het functioneren van de mens in zijn omgeving. Kunst heeft grote betekenis voor de zorg en voor onze gezondheid. Het creëert een prettiger klimaat voor patiënten, cliënten, werknemers en bezoekers.	
Doelstellingen	Een toonaangevende kwalitatieve, creatieve en innovatieve zorgsector in Noord-Brabant door inzet van kunst en cultuur Vergroten van het aantal opdrachtgevers uit de sector zorg en welzijn.	Kunstloc zette voornamelijk in op ondersteuning van professionele makers zodat zij zelf op zoek kunnen naar opdrachten in de zorg- en welzijnssector. Dit leverde nieuwe samenwerkingen op tussen de zorg en de culturele sector. Daarnaast maakten we de impact van kunsten op positieve gezondheid zichtbaar.
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal ondersteunde organisaties met advies en expertise - Aantal aanvragen impuls gelden mbt kunst en zorg - Aantal opdrachten aan kunstenaars uit de sector zorg. 	<ul style="list-style-type: none"> - We voerden 24 adviesgesprekken met instellingen en kunstenaars - Er werden zes impulsaanvragen voor gezondheid en cultuur ingediend. - Met acht partijen uit de zorg werkt Kunstloc langdurig samen. Dit leverde ook in 2018 concrete verbindingen op met professionele makers. Daadwerkelijk aantal opdrachten aan makers uit de zorgsector wordt niet gemonitord.
Resultaten	<p>Meer kunstenaars hebben meegewerkt aan maatschappelijke opgaven (opdrachten gekregen uit andere domeinen)</p> <p>De kennis bij partijen in andere domeinen vergroot over de toegevoegde waarde van de inzet van kunst en cultuur bij maatschappelijke opgaven.</p> <p>Uitbreiding van de kennis en het netwerk in de zorg- en welzijnssector.</p>	<p>Zes projecten waarbij de focus lag op zorg en kunst, zijn met behulp van de impuls gelden uitgevoerd.</p> <p>We gaven veelvuldig advies aan zorgorganisaties over inzet van kunst, onder andere aan Vitalis, GGD West-Brabant, Cello, Kempenhaege, Stg. Stoute Schoenen, gemeente Tilburg en Living Museum Tilburg. We haalden goede voorbeelden op en we deelden goede resultaten met het netwerk (via 'We care' magazine oplage 1500 en de expo 'Who cares now'). Ook leverde Kunstloc als expert een bijdrage aan de landelijke onderzoeksagenda 'langdurige effecten van kunst op gezondheidszorg' van ZonmW. De uitkomsten van dit onderzoek deelden we met partijen in ons netwerk.</p> <p>Daarnaast namen we deel aan landelijke netwerken van Movisie, LKCA en de leergemeenschap van Avans om</p>

		ontwikkelingen rond cultuur en zorg op te halen en om voorbeelden uit Brabant te delen.
Klanttevredenheid en monitoring	Evaluatie Impulsgelden Feedback adviesgesprekken Evaluatie bijeenkomsten	De partijen waarmee we samenwerkten gaven in evaluatiegesprekken aan tevreden te zijn over ondersteuning en expertise van Kunstloc en ook over onze samenwerking was men tevreden.
Risico's en voorwaarden	Risico's: Onmogelijkheid te investeren vanuit zorg en welzijn in kunst en cultuur Effect projecten moeilijk zichtbaar te maken	Beheersmaatregelen die genomen zijn: In 2018 zetten we extra in op het zichtbaar maken van de impact van kunst op positieve gezondheid. Dit vormde de basis van waaruit we samenwerking en investeringen uit de zorg- en welzijnsector opstarten.

Programma	Verbinden	
Project	d) Landschap & Natuur	
Achtergrond	Kunst maakt de identiteit van het landschap zichtbaar en het vertelt het verhaal van de omgeving door het land te verbinden met stad, erfgoed, cultuurhistorie en hedendaagse kunst.	
Doelstellingen	De zichtbaarheid en identiteit van het Brabants landschap en de natuur Vergroten van het aantal opdrachtgevers uit de sector natuur en landschap.	Via projecten, via het landkunstprogramma en via Brabant Vertelt werkten we aan zichtbaarheid van het Brabantse landschap en natuur bij het brede publiek. Het vergroten van het aantal opdrachtgevers uit de natuur en landschapssector is een meerjarige doelstelling waaraan we ook in 2018 hebben gewerkt.
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal ondersteunde organisaties met advies en expertise - Aantal aanvragen impuls gelden mbt natuur en landschap - Aantal Landkunst partners 	<ul style="list-style-type: none"> - We gaven aan 42 partijen advies over het verbinden landschap en de kunsten. Met 35 partijen uit de sectoren landschap en natuur werkten we samen en dat zorgde weer voor nieuwe opdrachten voor kunstenaars. - Er zijn twee impulsaanvragen met een verbinding is tussen kunst en landschap gehonoreerd. - Aan het landkunstprogramma namen vijf partners deel.
Resultaten	<p>Meer kunstenaars hebben meegewerkt aan maatschappelijke opgaven.</p> <p>De kennis bij partijen in andere domeinen vergroot over de toegevoegde waarde van de inzet van kunst en cultuur bij maatschappelijke opgaven.</p> <p>Het netwerk van professionele makers is</p>	<p>De gemeenten Boxtel, Mill en St. Hubert, 's-Hertogenbosch, Oisterwijk, Eindhoven, Bureau Spoorbouwmeester (NS en ProfRail), het Dal van de Kleine Beerze, Markdal, Zuiderwaterlinie: Fort Sabina kregen advies van Kunstloc. Dit versterkte de lokale samenwerking en het zorgde voor kunst opdrachten aan (jonge) makers.</p> <p>Op uitnodiging van de Provincie Noord-Brabant en het Nationale Omgevingsvisie (BNSP en NVTL) dachten we als expert mee op het gebied van kunst en cultuur over de inrichting van omgevingsvisies. Dit zijn langlopende trajecten. Ook bij lokale overheden was behoefte aan expertise uit de kunst en cultuursector. Dit nemen we mee in het werkplan 2019.</p> <p>Als partner in de Landschaptriënnale ('t Groene Woud) 2020 droeg Kunstloc in 2018 bij aan de programmering. Dat blijven we in 2019 ook doen, om zo de culturele identiteit van Brabant zichtbaar te maken.</p> <p>Kunstloc nam deel aan de netwerken: BERK, Het Groene Woud, streeknetwerk de Baronie en Waterpoort. Daardoor stond de</p>

	<p>vergroot met partijen uit andere sectoren.</p> <p>Zichtbaar gemaakt van het Brabants landschap via Brabant Vertelt, het Landkunstprogramma en exposities.</p>	<p>toegevoegde waarde van de inzet van de kunsten op het netvlies van de betrokken partners en legden we verbindingen met professionele makers.</p> <p>Daarnaast ontwikkelden we kennis op het gebied van onderzoekend ontwerpen en design thinking. Hiervoor organiseerde Kunstloc drie werkateliers met gebiedsontwikkelaars en kunstenaars. Resultaat is dat de zeventig deelnemende partners vanuit creatieve denkkraft aan maatschappelijke opgaven werkten.</p> <p>We realiseerden het landkunstprogramma. Droegen bij aan tijdelijke buitenexposities en we maakten goede voorbeelden zichtbaar via de Landkunstkrant (oplage 20.000). Met de app Brabant Vertelt met ruim 2.000 gebruikers ontsloten en deelden we wandel- en fietsroutes met het publiek. Tot slot zorgden we voor ontwikkeling en distributie van de gedichtenbundel Zuiderwaterlinie met een oplage 20.000 exemplaren.</p>
Klanttevredenheid en monitoring	Tevredenheid van partijen die met Kunstloc hebben samenwerkt.	De partijen met wie we samenwerkten gaven in evaluatiegesprekken aan tevreden te zijn over de ondersteuning en de expertise van Kunstloc en ook over onze samenwerking was men positief.
Risico's en voorwaarden	<p>Risico's:</p> <p>Bezwaren belanghebbende partijen</p> <p>Geen investering voor andere partijen</p>	<p>Beheersmaatregelen die genomen zijn:</p> <p>Samenwerking met partners in andere domeinen blijft kwetsbaar. Kunstloc zet in op het continu verbreden van netwerken en op het laten aanhaken van nieuwe partners in samenwerkingsprojecten.</p>

Programma Cultuureducatie

Samen met haar partners werkt Kunstloc Brabant aan de bewustwording over (kwalitatief goede) cultuureducatie bij scholen, en aan positionering en implementatie van cultuureducatie op scholen. De provinciale ambitie om cultuureducatie op school duurzaam te verankeren, de wens om dit samen met zoveel mogelijk gemeenten en scholen op te pakken en de behoefte om de samenwerking te verkennen met het vervolgonderwijs stonden in 2018 centraal.

In het oog springende opbrengsten van het afgelopen jaar zijn:

- De aanpak van De Cultuur Loper of onderdelen ervan vond/vonden in 2018 steeds vaker navolging in diverse andere delen van het land.
- Het Cultureel Zelfportret, het instrument om de culturele ontwikkeling van leerlingen te volgen, geniet grote belangstelling na een aantal geslaagde pilots in 2018 in primair en voortgezet onderwijs, op pabo's en op kunstvakopleidingen. De Fontys pabo's waren zelfs voornemens om de tool in 2019 in te zetten voor de gehele opleiding.
- Negen ontwikkelingen op het gebied van toegankelijke buitenschoolse cultuureducatie zijn ondersteund in hun ontwikkeling en zichtbaar gemaakt voor lokale overheden, culturele instellingen en andere stakeholders in Brabant.

Programma	Cultuureducatie (Idem als programma Cultuureducatie bij Kunstbalie)
Projecten	a) CmK-regeling: De Cultuur Loper (DCL) b) Kennisontwikkeling voortgezet onderwijs c) Verzelfstandiging Kunstselect d) Beleidsontwikkeling en vervolgonderwijs e) Buitenschoolse cultuureducatie

Programma	Cultuureducatie	
Project	a) CmK-regeling: De Cultuur Loper (DCL)	
Achtergrond	Met het visie- en bewustwordingstraject De Cultuur Loper gaven we invulling aan de landelijke doelen van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit 2017-2020. Zo zorgden we het afgelopen jaar samen met onze partners voor de borging van cultuureducatie met kwaliteit op scholen.	
Doelstellingen	Inhoudelijke doelen Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) verwezenlijken van Rijk en provincie	Uit de monitor CmK 2018 bleek dat de manier waarop we aan de doelen werkten -en wat we daarmee bereikten - in Brabant in lijn loopt met de verwachtingen van het Fonds voor Cultuurparticipatie (zie hiervoor de CmK-aanvraag 2017-2020).
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal deelnemende gemeenten en scholen aan De Cultuur Loper - Aantal scholen dat positief scoort op verankeringsmaat cultuureducatie - Aantal gemeenten dat de intermediairfunctie heeft geborgd en een beleidsnotitie heeft geformuleerd mbt cultuureducatie 	<ul style="list-style-type: none"> - In totaal namen in 2018 49 gemeenten - en 327 scholen deel aan De Cultuur Loper. - De respons op de landelijke monitor 2018 was dermate laag dat we geen conclusies over verankering konden trekken. In het voorjaar van 2019 volgt een tweede landelijk monitor. - De 45 intermediaire functies zijn in 49 gemeenten geborgd t/m 2020. - Vrijwel alle meer ervaren deelnemende gemeenten legden cultuureducatie voor meerdere jaren vast in een cultuurnota of in een separate notitie. Voor startende gemeenten is dat in 71% het geval.
Resultaten	<p>49 gemeenten met intermediaire functie t/m 2020 49 gemeenten en 320 scholen participeren in DCL</p> <p>De aanpak en de website van DCL zijn geactualiseerd en doorontwikkeld.</p>	<p>Zie prestatieindicatoren. Resultaat is gerealiseerd.</p> <p>We waren penvoerder van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) in onze provincie. We bogen ons in die hoedanigheid over de verantwoording van de 49 gemeenten, 327 scholen, Erfgoed Brabant en Kunstloc Brabant zelf. We stelden De Cultuur Loper-evaluatie 2018 (monitor) op en we voerden de evaluatie uit.</p> <p>We adviseerden gemeenten en intermediairs in oktober 2018 over voortgang en verantwoording van CmK en over een aantal actuele landelijke ontwikkelingen.</p> <p>We herriikten de De Cultuur Loper-uitgangspunten en we namen de</p>

		<p>uitgangspunten op in het visiedocument <i>Het Fundament</i>.</p> <p>Met een aantal landelijke collega-instellingen stelden we een (landelijk) format voor schoolportretten op, dat het beoogde <i>DCL-Canvas</i> uit de aanvraag vervangt. Hiervoor worden EVI (Drenthe) en DCL (NBr) in elkaar geschoven. We namen deel aan vier landelijke bijeenkomsten over CmK en kennisdeling.</p> <p>De 45 intermediairs kregen coaching, intervisie en begeleiding in vijf regionale netwerken tijdens in totaal 28 bijeenkomsten, waardoor minder één op één begeleiding nodig was. We ontwikkelden en organiseerden 28 scholingen voor intermediairs, scholen, cultuuraanbieders en -professionals om de deskundigheid in het veld te vergroten. Dit waren in totaal 204 bijeenkomsten met 1632 deelnemers.</p> <p>De De Cultuur Loper-werkwijze is - buiten Brabant - overgenomen door vier andere provincies en één stad in het land.</p> <p>De De Cultuur Loper website is vernieuwd. Uit evaluatie bleek dat scholen de vernieuwde website behoorlijk tot zeer goed waardeerden. Ook de intermediairs waren er positief over. Daarnaast gaven ze een aantal verbeterpunten aan. In 2018 lanceerden we de website van het Cultureel Zelfportret, onder meer naar aanleiding van pilots in primair en voortgezet onderwijs, op pabo's en op kunstvakopleidingen.</p>
Klanttevredenheid en monitoring	Klantentevredenheid wordt via de DCL monitor meegenomen bij alle deelnemers (najaar 2018)	<p>Scholen gaven De Cultuur Loper gemiddeld een 7,3. Intermediairs scoorden De Cultuur Loper gemiddeld met een 8,1. De tevredenheid van gemeenten meten we in 2020. Dan zijn de 24 nieuwe gemeenten namelijk ook wat verder gevorderd in het traject.</p>

<p>Risico's en voorwaarden</p>	<p>Risico's: Capaciteit, kwaliteit, geld of prioriteit ontbreekt voor implementatie cultuureducatie bij overheden, onderwijs en culturele partijen Uiteenvallen samenwerkingsverbanden onderwijs opgebouwd t.b.v. KunstSelect</p>	<p>Beheersmaatregelen die genomen zijn: De advisering van intermediairs regionaliseerden we in vijf netwerken. We versterkten de positie van intermediairs verder en we hielpen hen hun kennis te vergroten. We coachten on-the job om tijdgebrek voor scholing op scholen te ondervangen. We adviseerden intermediairs bij het initiëren van nieuwe, lokale netwerken van scholen en aanbieders.</p>
--------------------------------	---	---

Programma	Cultuureducatie	
Project	b) Expertise en netwerkontwikkeling voortgezet onderwijs	
Achtergrond	In dit programmaonderdeel stond het opzetten en het begeleiden van netwerken voor het voortgezet onderwijs centraal, zodat docenten voor cultuureducatie zich konden professionaliseren. Ook werkten we zo aan borging van cultuureducatie in het curriculum op het voortgezet onderwijs. Waar mogelijk legden we de verbinding met aanpak van De Cultuur Loper.	
Doelstellingen	Het realiseren van toekomstbestendige cultuureducatie binnen het VO	Aan deze doelstelling is gewerkt in 2018. Deze doelstelling geldt ook voor 2019.
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal vo scholen dat deelneemt aan samenwerkingsverbanden ten behoeve van cultuureducatie 	<ul style="list-style-type: none"> - Er namen 15 scholen deel aan het voortraject van De Cultuur Loper. - Er waren ruim 30 scholen voor voortgezet onderwijs betrokken bij de diverse andere bijeenkomsten.
Resultaten	<p>Succesvolle aanpak is opgeleverd m.b.t. samenwerkingsverbanden VO</p> <p>Deelname en actief gebruik van kunstvakdocenten.nl</p> <p>VO-scholen zijn geïnformeerd over kansen en ontwikkelingen m.b.t. cultuureducatie</p>	<p>We adviseerden vijftien vo-scholen over het toepassen van de De Cultuur Loper-aanpak.</p> <p>We ondersteunden reguliere vo-samenwerkingsverbanden. Daarvoor organiseerden we vijf soorten bijeenkomsten ter versterking en kwaliteitsverbetering van cultuureducatie: dat deden we met meetups (2x), een inspiratiedag (1x), Kunstbende-ateliers, Netwerk vo-LKCA en de vmbo-regeling.</p> <p>De website kunstvakdocenten.nl werd gaandeweg steeds minder gebruikt, terwijl de Facebookpagina bij dit kanaal gedurende het afgelopen jaar juist een toename in het aantal leden kende. De pagina telde eind 2018 vijfhonderd leden (docenten en culturele partners). Het netwerk kunstvakdocenten wordt door bijeenkomsten en via facebook onderhouden.</p> <p>We voorzagen ongeveer vijftig vo-scholen van advies en/of deze scholen namen deel aan onze bijeenkomsten. Tijdens de vo-Inspiratiedag begin november participeerden 102 deelnemers (56 docenten en 46 studenten) in het netwerk en ze deden zo kennis op rond het thema 'De stem van de leerling'.</p>

Klanttevredenheid en monitoring	Klantentevredenheid uitgevoerd na bijeenkomsten en dienstverlening Kunstloc	In 2018 voerden we door verlof en vervanging geen monitor uit. Om die reden is de waardering voor de Inspiratiedag waarschijnlijk wat lager dan bij voorgaande jaren, namelijk gemiddeld een 6,8.
Risico's en voorwaarden	Risico's: Tijdgebrek van docenten door actuele onderwijsontwikkelingen.	Beheersmaatregelen die genomen zijn: Het vo-team van Kunstloc is uitgebreid om meer te kunnen opvangen.

Programma	Cultuureducatie	
Project	c) Transitie KunstSelect	
Achtergrond	Gedurende de transitie van KunstSelect zetten we in op overdracht van onze kennis, ervaring en activiteiten aan het veld, om zo kennismaking met de professionele kunsten in het onderwijs te borgen.	
Doelstellingen	Afbouw provinciale rol m.b.t. bemiddeling professionele kunsten aanbod voor onderwijsnetwerken	We bouwden onze rol in KunstSelect verder af. De overdracht van de rol die we voorheen speelden, is gedeeltelijk gerealiseerd.
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Afbouw dienstverlening KunstSelect - Aantal samenwerkingen en partijen actief geworden mbt verbinden professionele kunsten en onderwijs. 	<ul style="list-style-type: none"> - In 2018 zetten we minder middelen en uren in voor KunstSelect dan het jaar daarvoor. - In totaal gingen vier partijen samenwerkingsverbanden aan of ondernamen pogingen daartoe.
Resultaten	<p>Minder inzet op KunstSelect</p> <p>Verschillende partijen spelen een actievere rol (kennis en netwerk vergroot) m.b.t. bemiddeling kunstaanbod en onderwijs</p>	<p>In schooljaar '17-'18: voor 17 samenwerkingsverbanden van 153 scholen met 22.401 leerlingen programmeerden we aanbod. In schooljaar '18-'19: voor negen samenwerkingsverbanden van 75 scholen met 11.263 leerlingen programmeerden we aanbod - dit is een afname van ongeveer 50%. We stopten met het ontwikkelen van educatief materiaal en roulerende tentoonstellingen.</p> <p>We adviseerden samenwerkingsverbanden zoals Brabant Menu, Brabantse Musea en NICE over hoe ze bestaande verbindingen tussen professionele kunsten met het onderwijs kunnen overnemen/behouden. Brabant Menu en lokale intermediairs namen - in samenwerking met overige Brabantse gezelschappen - bestaande verbindingen succesvol over. Brabantse musea bleken in 2018 moeilijk te motiveren tot samenwerking. We begeleidden en adviseerden Brabant Menu succesvol richting een aanvraag voor de subsidie Impulsgelden. We brachten het handboek '<i>Mijn beste idee komt nog</i>' uit. Het boek richt zich op expertise-overdracht en ontwikkeling van nieuwe producten. Het handboek verspreidden we onder 250 partijen.</p>

	<p>Groeiende inzet DepotC als database cultuureducatie aanbod</p> <p>Monitor opgeleverd m.b.t. de situatie van professionele kunsten (domein 3) in het onderwijs</p>	<p>We namen in 2018 in totaal 59 projecten en 14 nieuwe aanbieders uit het veld op in de database DepotC.</p> <p>De bereidden afgelopen jaar de monitor professionele kunsten in het onderwijs voor en we zorgden voor uitvoering. De resultaten van 2018 worden in 2019 zichtbaar, waarna een tweede monitor volgt. Deze monitor dient als uitgangspunt voor advies aan de provincie.</p>
Klanttevredenheid en monitoring	Klanttevredenheid.	In 2019 voeren we een monitor uit, met als onderwerp het aanbod van professionele kunsten in het onderwijs.
Risico's en voorwaarden	<p>Risico's:</p> <p>Uiteenvallen samenwerkingsverbanden onderwijs opgebouwd t.b.v. KunstSelect</p> <p>Minder divers aanbod door geringere toegankelijkheid van aanbod buiten Brabant</p>	<p>Beheersmaatregelen die genomen zijn:</p> <p>We adviseerden en ondersteunden intermediairs over behoud van lokale samenwerkingsverbanden.</p> <p>Het lukt ons deel om nieuwe samenwerkingsverbanden te stimuleren.</p> <p>Gevolg is dat het aanbod van professionele kunsten voor onderwijs afnam van 35 gezelschappen (landelijk professioneel aanbod) naar vier Brabantse gezelschappen.</p> <p>We adviseerden Brabant Menu om samen te werken met meer gezelschappen voor podiumkunsten en met museale instellingen voor beeldende kunst.</p>

Programma	Cultuureducatie	
Project	d) Beleidsontwikkeling en vervolgonderwijs	
Achtergrond	Kunstloc volgde het afgelopen jaar actuele ontwikkelingen rond cultuureducatie op door deel te nemen aan landelijke netwerken. Dat was nodig om het Brabantse veld van goed en actueel beleidsadvies te voorzien. Het vervolgonderwijs, zoals pabo's en kunstvakopleidingen, betrokken we steeds vaker bij ontwikkelingen in het primair en voortgezet onderwijs.	
Doelstellingen	Verbinden Brabantse partijen met landelijke kansen en ontwikkelingen m.b.t. cultuureducatie	Alle nieuwe landelijke ontwikkelingen en kansen vertaalden we naar Brabant, zoals: Meer muziek in de klas, Muziek Impuls en de Schoolschrijver.
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal geïnformeerde partijen over kansen cultuureducatie - Aantal Brabantse scholen die deelnemen aan kansrijke ontwikkelingen 	<ul style="list-style-type: none"> - We informeerden zeven sectoren: gemeenten, intermediairs, primair onderwijs, voortgezet onderwijs, cultuuraanbieders, pabo's en kunstvakopleidingen. - In 2018 namen 240 scholen deel aan nieuwe programma's.
Resultaten	<p>Scholen, intermediairs en gemeenten krijgen inzicht in kansen en ontwikkelingen t.a.v. cultuureducatie</p> <p>Een werkwijze om Pabo's en kunstvakopleidingen te ondersteunen mbt cultuureducatie</p> <p>30 Brabantse scholen doen mee aan nieuwe cultuureducatie programma's</p>	<p>De netwerken (Rv12, Schijf van Vijf, curriculum.nu, Landelijk Platform Kenniscentra Cultuureducatie, lerend netwerk Pabo's, Brabant Platform (met B5), FHK en Cultlab) bogen zich onder andere over het vervolgbeleid CmK, curriculum.nu, beleidstool cultuur voor gemeenten en cultuureducatie in vmbo en mbo. We namen actief deel aan deze netwerken en bijeenkomsten (op provinciaal en op landelijk niveau) en we haalden ontwikkelingen zoals Muziek Impuls, MMidK en De Schoolschrijver naar Brabant. We organiseerden diverse bijeenkomsten en we deelden zes artikelen over nieuwe ontwikkelingen met het veld.</p> <p>We deelden ervaringen en werkwijzen met vier pabo's en met de kunstvakopleidingen. Zicht op ontwikkelingen rond cultuureducatie voor docenten van de toekomst is nu integraal onderdeel van de opleidingen.</p> <p>We ondersteunden en adviseerden 240 scholen en we namen deel aan de Impuls Muziekonderwijs (213 scholen van 2015 t/m 2018), MMidK (17 scholen) en De Schoolschrijver (15 scholen).</p>

Klanttevredenheid en monitoring	Tevredenheid over verstrekte informatie en ondersteuning.	We maten de klanttevredenheid niet, maar we namen de vraag naar tevredenheid wel mee in evaluatie- en reflectiegesprekken.
---------------------------------	---	--

Programma	Cultuureducatie	
Project	e) Buitenschoolse cultuureducatie	
Achtergrond	Cultuureducatie moet toegankelijk zijn voor alle Brabanders - gemeenten, culturele partijen en het bedrijfsleven moeten daar beter bij betrokken worden. Maar hoe pak je dat aan? De provincie en Kunstloc Brabant ondersteunden voorbeeldsituaties met financiën en met advies. Ter inspiratie plaatsten we negen goede voorbeelden in de etalage.	
Doelstellingen	Bijdragen aan de ontwikkeling van toegankelijke buitenschoolse cultuureducatie waar gemeente, culturele- en maatschappelijke partijen en het bedrijfsleven in participeren.	Door ondersteuning en monitoring van negen voorbeeldsituaties in Brabant inventariseerden we succesfactoren, die we vervolgens deelden met lokale overheden, met culturele instellingen en met andere betrokken partijen.
Prestatie-indicatoren	Aantal partijen die bijdragen aan toegankelijke buitenschoolse cultuureducatie	- Negen samenwerkingsverbanden
Resultaten	<p>Versterkte partijen buitenschoolse cultuureducatie</p> <p>Succes- en faalfactoren buitenschoolse cultuureducatie zijn gedeeld</p>	<p>Negen lokale samenwerkingsverbanden (voorbeeldsituaties) versterkten hun interne organisatie en dat zorgde voor een verbetering in kwaliteit van buitenschoolse cultuureducatie in hun gemeente. Het gaat hierbij om:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● CKB de Maagd B op Zoom, ● Art4U Veldhoven, ● Phoenix Veghel, ● Regionale Muziekschool Den Bosch. ● Muzerije Den Bosch ● Podium 10 Bladel ● MDT Hilvarenbeek ● Brede Scholen Boxtel ● RICK Weert <p>Kunstloc Brabant adviseerde deze partijen op basis van specifieke vragen en behoeften. Daarnaast hielpen we hen bij het versnellen van hun ontwikkeling door ze in contact te brengen met experts, met elkaar en door het proces te faciliteren. Ook heeft Kunstloc Brabant vijf andere organisaties advies gegeven op het gebied van buitenschoolse cultuureducatie.</p> <p>Uit de 8 voorbeeldprojecten inventariseerden we wat succesfactoren zijn, die we vervolgens</p>

	Aanbieders buitenschoolse cultuureducatie zijn online beschikbaar	<p>deelden via tien kennisdossiers en vijf films met lokale overheden, cultuureducatie aanbieders, centra en andere geïnteresseerden partijen in het culturele veld.</p> <p>Kunstloc Brabant droeg als expert bij aan de landelijke VNG handreiking voor gemeentelijk beleid over cultuurparticipatie waar buitenschoolse cultuureducatie onderdeel van is, daarin namen wij de opgedane kennis uit Brabant mee. Deze handreiking kan een bijdrage leveren aan verantwoord gemeentelijk beleid op het gebied van buitenschoolse cultuureducatie.</p> <p>Daarnaast joegen we de start van een netwerk voor zzp-ers die zich bezighouden met buitenschoolse cultuureducatie aan. Aan vier bijeenkomsten die we daarvoor initieerden namen twintig zzp'ers deel. Lokale samenwerking en zichtbaarheid van het aanbod van buitenschoolse cultuureducatie waren daarbij onderwerp van gesprek. De online zichtbaarheid is een lokale opgave.</p> <p>Het verstrekken van de startsubsidies Jeugdfonds cultuur brachten we onder bij het Subsidieloket.</p> <p>Medio 2018 was de start van het project 'Wet op behoud van creativiteit' door de provincie. Capaciteit (uren en budget) is onttrokken aan dit project – zie Kennis.</p>
Klanttevredenheid en monitoring	Tevredenheid deelnemers over ondersteuning Kunstloc Tevredenheid provincie	Deelnemers zijn over het algemeen tevreden over de inzet van Kunstloc Brabant.
Risico's en voorwaarden	Voorwaarden Bestuurlijk draagvlak en gedeeld eigenaarschap	We troffen de volgende beheersmaatregelen: Intensieve inzet van onze adviseurs bij de voorbeeldsituaties. Bij twee voorbeeldsituatie is desondanks geen extra ontwikkeling of kennisontsluiting geweest: de organisatie was daarvoor op dat moment te kwetsbaar.

Programma Kennis

Met het programma kennis verzamelde, analyseerde en ontwikkelde Kunstloc het afgelopen jaar kennis over de kunst- en cultuursector, over sectoroverstijgende thema's en over cultuurbeleid.

De meest in het oog springende resultaten in 2018 waar Kunstloc een bijdrage aan heeft geleverd, zijn:

- Samen met onze partners leverden we het onderzoek 'De Waarde van Cultuur' op. De resultaten werden provinciaal en landelijk door veel partijen gebruikt.
- Het regioprofiel 'Brabant maakt het' is ingediend bij het Rijk.
- Meer dan vijftig 'wet-houders' uit het onderwijs, uit de maatschappelijke en culturele sector en uit het bedrijfsleven zetten hun schouders onder het bouwen van een creatief klimaat in Brabant (Wet op behoud van creativiteit).

Programma	Kennis (Oude programma's: Advies, Dialoog en Zichtbaarheid en Versterken van bkkc, Buitenschoolse cultuureducatie van Kunstbalie)
Projecten	a) Kennis en onderzoek & kennisontwikkelen, delen en ontmoeten. b) Beleidsontwikkeling en regioprofiel c) Publiek en draagvlak d) Internationalisering e) Wet op behoud van Creativiteit

Programma	Kennis	
Project	a) Kennis en onderzoek & kennisontwikkelen, delen en ontmoeten.	
Achtergrond	Voor debat en besluitvorming over cultuurbeleid is een goede kennisbasis noodzakelijk. Kunstloc bouwde aan deze basis door ontwikkelingen, voorbeelden en data op te halen en te vertalen. Ook benutten we onze (online) platforms en media om kennis actief te delen.	
Doelstellingen	<p>Zorgen voor en doorontwikkelen van een brede kennisbasis over professionele kunsten, trends en ontwikkelingen</p> <p>Een breed gedragen en afgestemde onderzoeksagenda.</p>	<p>We bouwden in 2018 verder aan een brede kennisbasis. Dagelijks verzamelden en deelden we actuele ontwikkelingen op het gebied van kunst en cultuur, financiering en beleid. Vanaf juni voegden we ook amateurkunst en cultuureducatie aan de kennisbasis toe.</p> <p>We leverden het onderzoek Waarde van Cultuur op in een oplage van 1.000 boekjes. Daarnaast is het onderzoek online beschikbaar - via de voor het onderzoek aangemaakte website is de publicatie in 2018 162 keer gedownload. De onderzoeksresultaten werden (en worden) provinciaal en landelijk door veel partijen opgevraagd en benut.</p>
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal lezers/bezoekers kennisbasis - Beschikbaarheid van gegevens Culturele atlas 	<ul style="list-style-type: none"> - In 2018 telden we gemiddeld 1650 lezers van onze nieuwsbrieven per week. - In totaal bezochten 185.000 mensen de kennisbasis. - We organiseerden zes expo's over de waarde van kunst en cultuur (provinciaal cultuurbeleid), en meer dan 1.000 bezoekers bezochten deze expo's. - We leverden het onderzoek Waarde van cultuur op in een oplage van 1.000 stuks. Het onderzoek is online beschikbaar (1785 bezoeken in 2018, via de voor het onderzoek aangemaakte website is de publicatie in 2018 162 keer gedownload).

Resultaten	<p>Operationeel informatiesysteem dat informatie ontsluit en deelt met het veld.</p> <p>Sturingsinformatie voor cultuurbeleid.</p> <p>Dataset opgeleverd 'Waarde van cultuur' beschikbaar voor de provincie en het veld.</p>	<p>Doordat we Salesforce, mailchimp en Mestmag aan elkaar koppelden, zetten we een slim informatiesysteem op. Hiermee deelden en vergaarden we dagelijks kennis op maat. Het systeem houdt rekening met specifieke behoeften van het veld. De data is gerubriceerd en doorzoekbaar. In 2019 integreren we de databases van bkkc en Kunstbalie.</p> <p>Daarnaast verstuurden we ook in 2018 de meest uitgebreide en kwalitatieve wekelijkse trends & ontwikkelingen nieuwsbrief op het gebied van cultuur(beleid) van Nederland.</p> <p>Ook in 2018 deelden we onze kennis via onze online media, via bijeenkomsten binnen en buiten de provincie en via onze expo's. (zie de communicatieparagraaf voor cijfers).</p> <p>Onze adviseurs benutten onze kennis en ons zicht op Brabantse en landelijke voorbeelden bij het geven van advies en bij het leggen van verbindingen.</p> <p>Met Cultuuraliantie¹ voor de provincie organiseerden we twee bijeenkomsten om relevante trends en ontwikkelingen met elkaar te delen voor toekomstig cultuurbeleid.</p> <p>We leverden- in samenwerking met Het PON, Telos, Pyrrhula Research Consultants en de Boekmanstichting - het onderzoek Waarde van Cultuur op. Op 18 juni presenteerden we het onderzoeksrapport voor een volle zaal in theater De Nieuwe Vorst.</p>
------------	--	---

¹ Cultuuraliantie is het samenwerkingsverband van provinciale culturele organisaties BrabantC, Cubiss, Erfgoed Brabant en Kunstloc Brabant.

Klanttevredenheid en monitoring	Klanttevredenheid samenwerking waarde van cultuur	Onze samenwerkingspartners zijn tevreden over onze inbreng en over de samenwerking.
Risico's en voorwaarden	Risico's Samenwerking met partners en veld tav onderzoek	Beheersmaatregelen die genomen zijn: We stelden intensieve communicatie met het veld over het proces en over het belang van het onderzoek centraal.

Programma	Kennis	
Project	b) Beleidsontwikkeling en regioprofiel	
Achtergrond	Het Rijk heeft de intentie regionale kunstenplannen in de kunstenplanperiode 2021-2024 meer centraal te zetten.	
Doelstellingen	Breed gedragen regioprofiel zodat beleid 2021-2024 op zowel provinciaal niveau – Brabantstad en met het Rijk een samenhangend geheel kan vormen (beleid en instrumenten)	De De taskforce Brabantstad Cultuur leverde in 2018 het regioprofiel 'Brabant maakt 't' op. Kunstloc gaf op verzoek advies en inzet bij de totstandkoming.
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Beleid: Transparante afspraken met partners Brabantstad. - Afgestemd cultuurbeleid provincie, B5 en Rijk - Gezamenlijke regioprofiel Brabantstad 	<ul style="list-style-type: none"> - Regioprofiel 'Brabant maakt het' is in november opgeleverd.
Resultaten	<p>Samenwerking met Taskforce regioprofiel Cultuur Brabantstad. Regioprofiel is opgeleverd.</p> <p>Faciliteren provinciale overleggen met taskforce en het veld en deelname aan landelijke overleggen Rv12, FCP/LKCA en bezoeken aan OCW.</p>	<p>We organiseerden - in samenwerking met de Taksforce Cultuur Brabantstad - de gezamenlijke reacties (2 bijeenkomsten en 3 analyses) op de sectoranalyses van de Raad voor Cultuur.</p> <p>We leverden inhoudelijk een bijdrage aan het regioprofiel. Vanaf 2019 ondersteunen we de uitwerking van het Brabantse regioprofiel en de proeftuin Internationalisering met vier deelprojectleiders.</p> <p>Op verzoek van de provincie, de taskforce en op eigen initiatief namen we actief deel aan diverse provinciale en landelijke overleggen in het kader van de nieuwe beleidsperiode.</p>
Risico's en voorwaarden	Risico's Denkrichting OCW onduidelijk mbt regioprofiel en beleid 2021-2024	<p>Beheersmaatregelen die wij namen zijn:</p> <p>We namen actief deel aan provinciale en landelijke overleggen om zo goed mogelijk aangehaakt te blijven bij de laatste ontwikkelingen.</p>

Programma	Kennis	
Project	c) Publiek en Draagvlak	
Achtergrond	Het vergroten van maatschappelijk draagvlak voor Brabantse kunst en cultuur zorgt voor een toename van de inkomsten voor de culturele sector. We werkten in 2018 aan het vergroten van de deskundigheid en attitude van Brabantse festivals op het gebied van publieksbereik.	
Doelstellingen	Meer en diverser publiek voor Brabantse kunst en cultuur	We hielpen culturele instellingen bij het veranderen van de attitude en het vergroten van de kennis ten aanzien van publieksgerichte marketing. Dit is een langlopend traject. In 2018 zetten we opnieuw stappen met de Brabantse Festivals.
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal pilotprojecten op het gebied van aanbod/afname publiek - Aantal impulsaanvragen tav publiek en draagvlak - Gebruik gegevens over Brabantse cultuurconsument in plannen culturele sector. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eén pilotproject: samenwerking Brabantse festivals - Vijf impulsaanvragen, mede gericht op datadriven marketing - We ondersteunden negen partijen in de cultuursector bij het bepalen van een marketingstrategie op basis van klantdata/ consumentendata.
Resultaten	Een denktank van betrokken specialisten doet aanbevelingen over concreet beleid publiek en draagvlak	<p>We activeerden een netwerk met verschillende experts op het gebied van datadriven marketing (onder meer Beerda consultancy, Rotterdam Festivals, Cigarbox) ten behoeve van het veld. In 2018 zetten we in op het bouwen van een marketingtool voor Brabantse festivals. In samenwerking met Jads verrijkten we ticketingdata van festivalbezoekers met andere gegevensbronnen, zoals dat van het CBS. Deze tool stellen we in 2019 beschikbaar voor het veld. We bouwden nog geen crm-systeem met klantdata - de leverancier beoordeelden we als te onbetrouwbaar. In 2019 maken we afspraken over het vervolg.</p> <p>In samenwerking met NHTV (nu BUAS: Breda University of Applied Sciences) analyseerden we data van de festivals en bepaalden we publieksgroepen. We adviseerden</p>

		<p>festivals over een marketingstrategie - ons advies wordt op dit moment door de festivals toegepast.</p> <p>Na de start in 2017, toen we bij losse partijen publieksbereik agendeerden, kregen we in 2018 structurele samenwerking tussen de festivals, het bouwen van een tool en verandering van attitude over marketing bij een aantal culturele instellingen voor elkaar.</p>
Klanttevredenheid en monitoring	Klantentevredenheid.	We bevroegen klantentevredenheid over de festivalpilot in kwalitatieve gesprekken. Festivals zijn zeer tevreden over de samenwerking en over opgeleverde resultaten.
Risico's en voorwaarden	Risico's Grote verschillen tussen slagkracht, kennis van Brabantse instellingen (waaronder festivals)	Beheersmaatregelen die we namen, zijn: In de kleinere festivals investeerden we meer tijd. De samenwerking met de grotere festivals verliep soepel.

Programma	Kennis	
Project	d) Internationalisering	
Achtergrond	We hebben een start gemaakt met het verkennen van de internationaliseringskansen voor de kunst en cultuursector in Brabant.	
Doelstellingen	Versterkte internationale positie van Brabant op cultureel, creatief en economisch gebied	Op gebied van internationalisering namen we een stagiaire aan, om behoeften uit het veld en algemene kansen en aanbevelingen te formuleren. Er is een werkgroep internationalisering aan de slag gegaan. Toen bekend werd dat internationalisering ook in het regioprofiel een programmalijn zou zijn, temporeerden we. Nu wordt alles samengebracht.
Prestatie-indicatoren	<ul style="list-style-type: none"> - Internationaal: Toename zichtbaarheid Brabantse kunst en cultuur op internationaal - Aantal buitenlandse kunstenaars in Brabantse airs - Aantal impulsplannen internationalisering 	<ul style="list-style-type: none"> - Toename zichtbaarheid Brabantse kunst en cultuur konden we niet meten. Met name BrabantC was daarin van betekenis. - Stagiaire heeft een inventarisatie gedaan naar internationale kansen voor Brabant op het gebied van kunst en cultuur - Er werden in 2018 veertien aanvragen met een internationale component voor de subsidie impuls gelden gehonoreerd. - Daarnaast werden aan vier projecten met een internationale component een kennisvoucher toegekend. - Er waren in 2018 vijf crowdfundingtrajecten met een internationale component.
Resultaten	Internationale contacten, ontwikkelingen en netwerken zijn bekend in het culturele veld	Op Mestmag.nl verschenen twee artikelen met internationalisering als thema. We breidden onze internationale contacten minimaal uit: met circa twintig contacten (ambassades, ondersteunende organisaties, enzovoort). We organiseerden, in afwachting van programmalijn regioprofiel,

	Engelstalige communicatie over Brabantse cultuurbeleid en Kunstloc	<p>geen bijeenkomsten. We woonden we bijeenkomsten (in het kader van het regioprofiel) bij.</p> <p>Kunstloc was aanwezig bij de Europadag Dutch Culture en bij de bijeenkomst over het Erasmus+ programma.</p> <p>Via adviesgesprekken met intendant voor Erasmus+, legden we contact met Dutch Culture, adviesgesprekken adviseurs met als onderwerp internationalisering</p> <p>Kunstloc deelde haar eigen dienstverlening met DeBuren (Vlaams-Nederlandse samenwerking) en met BrabantC. Specifieke Engelstalige communicatie is niet gerealiseerd.</p>
Klanttevredenheid en monitoring	Klantentevredenheid.	Niet bevraagd.
Risico's en voorwaarden	Voorwaarde: Coördinatie van activiteiten mbt internationalisering is noodzakelijk.	Beheersmaatregelen die we namen, zijn: temporiseren in het kader van het regioprofiel, waar internationalisering programmalijs werd.

Programma	Kennis	
Project	e) Wet op behoud van creativiteit (wobvc)	
Achtergrond	De provinciale ambitie is dat iedere Brabantse burger de mogelijkheid heeft om zijn creativiteit tot wasdom te laten komen. Met het project Wet op behoud van creativiteit (WOBVC) voerden we in 2018 een verkenning uit in Brabant. Zo peilden we het klimaat voor creatieve groei in verschillende onderdelen van de samenleving. Samen met stakeholders bouwden we het afgelopen jaar aan een breed gedragen 'wet op het behoud van creativiteit en nieuwsgierigheid'.	
Doelstellingen	Bouwen van een alliantie rondom een klimaat in Brabant waar creatieve ontplooiing gestimuleerd wordt.	Met het project Wet op behoud van creativiteit (Wobvc) zetten we een alliantie op met stakeholders uit onderwijs, cultuur, overheid, bedrijfsleven, zorg en welzijn. Dit traject loopt door in 2019. Kunstloc werkt in dit project samen met de provincie voor het realiseren van deze doelstelling.
Prestatie-indicatoren	- Aantal partijen die verantwoordelijkheid nemen mbt buitenschoolse cultuureducatie	- Vijftig 'wet-houders' ondertekenden 23-10-18 de 'Wet op behoud van creativiteit' tijdens de Dutch Design Week.
Resultaten	<p>Bijdragen aan het opleveren van de projectresultaten:</p> <p>Een wet Ondertekening door uiteenlopende 'wethouders' Een netwerk van 'wethouders' 'Happening' tijdens de DDW Communicatieprogramma opstellen en uitvoeren Uitwerking vervolgstappen.</p>	<p>Het projectteam leverde resultaten op. Kunstloc droeg met denkkracht bij in de stuurgroep en met twee adviseurs in het projectteam.</p> <p>De wet is opgeleverd (wetopbehoudvancreativiteit.nl) Ruim 50 'wet-houders' ondertekenden in 2018 Voor publiek en voor de 'wet-houders' organiseerden we bijeenkomsten over creatief klimaat tijdens de Dutch Design Week. We zetten in op een communicatietraject: zo ontwikkelden we vormgeving van de wet, huisstijl, website en sociale mediakanalen. Kunstloc droeg in de projectoverleggen bij aan uitwerking van de vervolgstappen.</p>
Risico's en voorwaarden	Voorwaarden: Afbakening van het project Samenhang met andere lopende projecten en programma's voor onder andere onderwijs	Beheersmaatregelen die we name: We stemmen continu af met andere lopende programma's en organisaties zoals BrabantDC en met de andere provinciale programma's bij onder meer Kunstloc.

Subsidieloket

Het Subsidieloket voerde in 2018 de volgende regelingen uit:

- Impulsgeldenprogramma
 - a. Subsidie
 - b. Kennisvouchers
 - c. Crowdfunding
 - d. Makersregeling
 - e. Brabantse lening
- Startsubsidie Jeugdfonds Cultuur.

Impulsgeldenprogramma

Het impulsgeldenprogramma is bedoeld voor makers, culturele instellingen, overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen of bedrijven die een bijdrage willen leveren aan versterking van de Brabantse culturele sector en/of het verbinden van de cultuursector met andere domeinen. Op 10 februari 2018 stelden Gedeputeerde Staten de *gewijzigde* impulsgeldenregeling vast. De doelstelling van het impulsgeldenprogramma bleef hetzelfde als in de jaren daarvoor, namelijk de duurzame ontwikkeling van het Brabantse cultuursysteem in de volle breedte: professionele kunsten, cultuureducatie en amateurkunst. Financiering met een blijvend effect door middel van een tijdelijke impuls.

Wijzigingen 2018

De belangrijkste wijzigingen die de provincie doorgevoerde ten opzichte van de impulsgeldenregeling 2017 op een rij:

- Aangepaste subsidievereisten - Om beter inzichtelijk te maken waaraan een aanvraag voor subsidie impulsgelden en een kennisvoucher moet voldoen, zijn de subsidievereisten van deze instrumenten aangescherpt. Dit biedt aanvragers duidelijke kaders bij het opstellen van hun aanvraag.
- Uploadtermijnen - Bij de subsidie impulsgelden werken we vanaf 2018 voortaan met vaste uploadtermijnen van één week. In praktijk betekent dit dat er het afgelopen jaar vier momenten waren voor aanvragers om hun aanvraag digitaal aan te melden. Aan iedere uploadtermijn zijn vaste pitchdagen verbonden. Dit biedt aanvragers meer duidelijkheid over de data waarmee ze rekening moeten houden.
- Ondernemingsplan - Bij subsidieaanvragen van €50.000,- of meer wordt gevraagd om een ondernemingsplan toegespitst op het project waarvoor financiering wordt gezocht.

Realisatie doelen

De in 2018 gehonoreerde aanvragen binnen het impuls geldenprogramma (subsidie, kennismvouchere en crowdfunding) zijn divers, zowel op het gebied van amateurkunst en cultuureducatie als op het gebied van de professionele kunsten, verspreid over de diverse disciplines en combinaties daarvan. Het zijn grensoverschrijdende, toekomstbestendige en aansprekende projecten die door middel van een impulsbijdrage uit kunnen groeien tot verankerde initiatieven waar we in Brabant trots op kunnen zijn.

Subsidie

Onder andere negen individuele makers ontvingen in 2018 subsidie impuls gelden voor de professionalisering en (artistieke) doorontwikkeling van hun beroepspraktijk: Nishant Bhola, Jan Koen Lomans, Hanna van Mourik Broekman (Tg Nomen), Justine Kontou & Marthe Biezen, Niels Duffhues (Zwarte Vleugels), Joost van Wijmen (ENCOUNTER), Katja Grässli & Claudia den Boer (MoveToMeet), Lisanne van Hek (Sannety) en Matthijs Bosman.

Er werden veel bijzondere verbindingen gelegd met andere domeinen. We telden bij de subsidie impuls gelden 23 (van de 33) projecten waarbij een verbinding wordt gelegd met andere domeinen, zoals onderwijs, wetenschap, zorg, welzijn, sport en recreatie, landschap en milieu.

Onder andere drie niet-culturele partijen ontvingen impuls gelden om een kunstproject met verschillende culturele samenwerkingspartners te realiseren: Landcoöperatie Dal van de Kleine Beerze, Gemeente Oirschot en New Dutch Connections.

Ook binnen de cultuursector ontstaan door de impuls gelden nieuwe samenwerkingen. Denk aan Brabant Menu (De Stilte, Theater Artemis, philharmonie zuidnederland en Schippers&VanGucht) en AIR Netwerk Brabant (verschillende Brabantse artist-in-residencies, waaronder Vincent van GoghHuis, TAC, De Fabriek en Witte Rook).

Er ontstonden dus veel nieuwe en vernieuwende samenwerkingen, zowel met partijen binnen als met organisaties buiten de culturele sector. Onderlinge kennisdeling was een belangrijk aspect binnen deze samenwerkingsverbanden. Kennisdeling vond ook vaak plaats in breder verband door bijvoorbeeld het delen van ervaringen en het presenteren van de resultaten van het project op een (soms door de aanvrager zelf georganiseerde) conferentie of symposium.

crowdfunding

Crowdfunding was in 2018 opnieuw een belangrijke manier om projecten in de kunst- en cultuursector te financieren. Dat is niet zo vreemd: de mogelijkheden voor reguliere (incidentele) projectsubsidies zijn beperkt en waar die wel aanwezig zijn worden ze

doorgaans flink overvraagd. In november 2018 was het volledige budget voor crowdfunding binnen het impuls geldenprogramma besteed.

- In 2018 telden we 38 Brabantse crowdfunding-campagnes die mede dankzij ons advies en onze ondersteuning hun streefbedrag behaalde. Het ging om heel uiteenlopende projecten, zowel op het gebied van amateurkunst en cultuureducatie als op het gebied van de professionele kunsten en verspreid over diverse disciplines. De geslaagde campagnes haalden samen ruim €500.000 op.
- Een mooi voorbeeld is de crowdfunding-campagne van Muziekpodium Paradox in Tilburg. Zij haalden maar liefst €60.000 op om hun droom in vervulling te laten gaan: een Steinway B concertvleugel. Dankzij meer dan 270 donateurs én de bijdrage uit de impuls gelden is deze droom nu werkelijkheid.
- En er was nog meer goed nieuws in 2018: we noteerden het 200ste geslaagde project sinds toenmalig bkbc in 2011 is gestart met de ondersteuning aan crowdfunding.
- Vanuit Kunstloc adviseerden we over wat er komt kijken bij het opstarten van een goede crowdfunding-campagne en hoe je komt tot een wervende tekst, overtuigende tegenprestaties en een gedegen publiciteits- en wervingsplan. Daarnaast konden projecthouders aanspraak maken op een subsidiebijdrage uit het impuls geldenprogramma van de provincie Noord-Brabant. Het slagingspercentage met begeleiding van Kunstloc was het afgelopen jaar meer dan 90%!
- Crowdfunders waardeerden de advisering en begeleiding van Kunstloc Brabant met een 9.

Kennisvouchers

Met kennisvouchers versterken makers en culturele instellingen hun ondernemerschap. Ze huren hiermee externe expertise in voor een specifieke leervraag. Samen met een coach gaan ze aan slag met bijvoorbeeld het opstellen van een businessplan, de ontwikkeling van een marketingstrategie of het bereikbaar maken van nieuwe verdienmodellen.

- In 2018 verstrekten we achttien vouchers,
- en maakten makers zoals Marieke Vromans, Monique Broekman en Richard van Kruysdijk, maar ook organisaties als Make It Jazzfestival en Opia 55 (KONT magazine) hier gebruik van. Ze kregen een vergoeding van 80% van de kosten van de aangetrokken externe coach.

Tevredenheid

Subsidieaanvragers impuls gelden waardeerden de facultatieve advisering en begeleiding van Kunstloc Brabant met een 9. Ze zien dit als een belangrijke meerwaarde van het impuls geldenprogramma.

In een enquête vroegen we wat de aanvrager in positieve zin is opgevallen aan het proces rondom een aanvraag impuls gelden. Veelgenoemde aspecten waren:

- de (bereidheid tot) inhoudelijk ondersteuning door de adviseurs en de kwaliteit daarvan;
- de snelle doorlooptijd;
- het werken met vaste uploadtermijnen (wat de helderheid van de procedure ten goede komt);
- de zorgvuldigheid van de procedure.

makersregeling

De Makersregeling is een matchingsregeling waarmee Provincie Noord-Brabant gemeenten wil stimuleren om (meer) te investeren in projecten van individuele makers in hun gemeente. Dit draagt bij aan het productieklimaat en de presentatiemogelijkheden van het werk van professionele makers en hun artistieke ontwikkeling. De Makersregeling staat open voor alle gemeenten, klein of groot, in Brabant.

In 2018 maakten de gemeenten Tilburg, Den Bosch, Eindhoven, Helmond en Roosendaal vanaf april gebruik van deze regeling voor een totaalbedrag van €175.000. Het resterende budget is toegevoegd aan het budget voor 2019.

Startsubsidie Jeugdfonds Cultuur

Het Jeugdfonds Cultuur Brabant maakt het mogelijk dat ook kinderen in armoede actief mee kunnen doen aan culturele activiteiten. Om in Brabant te stimuleren dat zoveel mogelijk gemeenten onder de 100.000 inwoners inzetten op cultuureducatie in de vrije tijd stimuleert de provincie deelname aan het Jeugdfonds Cultuur met een eenmalige startsubsidie voor gemeenten. Kunstloc werkt samen met het JFC Brabant en verstrekt in opdracht van de provincie de startsubsidies.

In 2018 ontvingen de gemeenten Bladel, Reusel-De Mierden, Helmond, Bergeijk, Oirschot, Eersel, Hilvarenbeek en Gilze-Rijen een startsubsidie. Eind 2018 namen 22 gemeenten deel aan het fonds.

cijfers impuls gelden programma

€2.220.000

impuls gelden verstrekt

€2.000.000 **€100.000** **€120.000**

subsidie

kennisvouchers

crowdfunding

subsidie impuls gelden

109

aangemelde
aanvragen

78

gepitchte
aanvragen

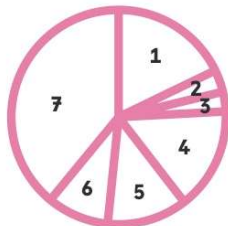

33

aanvragen
gehonoreerd

verdeling disciplines

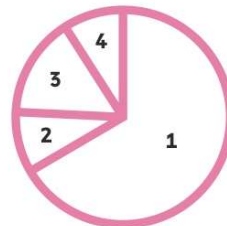
gehonoreerde subsidieaanvragen

- 1 beeldende kunst
- 2 dans
- 3 film/av
- 4 muziek
- 5 theater
- 6 vormgeving
- 7 interdisciplinair

verdeling werkterrein

gehonoreerde subsidieaanvragen

- 1 professionele kunsten
- 2 cultuureducatie
- 3 amateurkunst
- 4 cultureel erfgoed

crowdfunding

€500.000

opgehaald

(30% bijdrage uit impuls gelden programma per project)

42

projecten
online

90%

geslaagd

met advies kunstloc

kennisvouchers

18

verstrekt

(80% bijdrage uit impuls gelden
per kennisvoucheraanvraag)

klantentevredenheid

cijfer

9

over het advies

Communicatie

Naast de reguliere communicatie voor de programma's en projecten van Kunstbalie en bkcc waren er in 2018 een aantal opvallende ontwikkelingen op communicatiegebied.

Brabant Cultuur

Zo rolden we begin 2018 de campagne Brabant Cultuur uit. Een campagne van de provincie in samenwerking met de ontwikkel- en uitvoeringsorganisaties om provinciaal cultuurbeleid beter zichtbaar te maken. De campagne en de invulling van het eerste thema, talentontwikkeling, is in nauw overleg met voormalig bkcc tot stand te komen. We wilden rond dezelfde tijd naar buiten met de verhalen van talenten die door de provincie en bkcc in de afgelopen jaren zijn ondersteund en op deze manier sneed het mes aan twee kanten. De bijdrage van bkcc kwam het best tot uiting in de speciale bijlage bij Zuiderlucht waarin talenten die volgens de 'TalentHub-methode' zijn ondersteund, hun verhaal vertelden. Deze content is vervolgens via de eigen kanalen, waaronder Mestmag verspreid. Daarnaast speelden we een rol bij de Brabant Cultuur Publieksprijs - onder anderen bij het uitzetten van de oproep voor het aandragen van talenten onder culturele partners en bij het verspreiden van de oproep om te gaan stemmen.

Fusie en verhuizing

Voor wat betreft corporate communicatie van voormalig Kunstbalie en bkcc stond 2018 in het teken van de fusie en de verhuizing. We werkten aan een nieuw merkverhaal, positionering en bijbehorende huisstijl, waarin de nieuwe identiteit van de Kunstloc Brabant tot uiting kwam. Vanaf 1 juni communiceerden we hoofdzakelijk onder de nieuwe naam Kunstloc Brabant, waardoor het bereik van de oude websites en social media een vertekend beeld geven.

De verhuizing van de LocHal was een hoogtepunt op communicatiegebied. Samen met de communicatieafdelingen van S2M, Bibliotheek Midden Brabant en de gemeente Tilburg, zetten we een strategie uit om de LocHal op de kaart te zetten en werkten we toe naar de spectaculaire opening op 24 januari 2019. De LocHal biedt een uitgelezen kans om aan een breder publiek de waarde van kunst en cultuur in Brabant zichtbaar te maken. De publiciteit rond de LocHal zorgde in 2018 al voor veel zichtbaarheid van Kunstloc.

Mestmag

Op Mestmag.nl staat de waarde van kunst en cultuur centraal en krijgen bijzondere en innovatieve kunst en cultuur uit Brabant het podium. In 2018 is wederom voor een thematische aanpak gekozen en werden nieuwe vormen van content ingezet, zoals webinars en vlogs. De doelgroep is in 2018 actiever betrokken bij Mestmag.nl, onder andere door het organiseren van redactieraadbijeenkomsten. Dit zorgde naast

meer commitment en draagvlak, ook voor een grotere groep redacteuren. Content van Mestmag.nl werd ook in 2018 regelmatig opgepikt door andere media.

Naast de website is Mestmag.nl ook op Facebook, Twitter, LinkedIn en Instagram erg actief, waarbij het aantal volgers gestaag blijft stijgen. In totaal had Mestmag.nl op 31 december 2018 ruim 25.000 volgers op haar social media kanalen. Ook de wekelijkse nieuwsbrief trends & ontwikkelingen bleef populair onder de doelgroep met 2500 trouwe lezers.

Door de fusie tussen Kunstbalie en bkkc besloten de partners van Mestmag (Cubiss, Brabant C, Kunstbalie en bkkc) in de loop van 2018 tot een andere constructie waarmee Kunstloc projectleider werd en de andere organisaties contentpartner. Eind 2018 werd besloten dat Kunstloc vanaf 2019 volledig eigenaar is van Mestmag. Partners kunnen daar waar zij raakvlakken zien aansluiten door het leveren van content.

Lobby

Kunstloc was in 2018 op veel terreinen in gesprek met de landelijke fondsen, OCW en de Raad voor Cultuur. Uit de gesprekken bleek dat de Brabantse, regisserende, aanpak en bijbehorende uitvoeringsstructuur voorbeeldstellend is voor de rest van het land. Deze positie is door de fusie versterkt. Kunstloc Brabant is de enige provinciale ontwikkel- en uitvoeringsorganisatie die zich bezighoudt met alle werkterreinen binnen de culturele sector.

Eind 2018 startten we de voorbereiding voor een cultuurdebat in aanloop naar de provinciale statenverkiezingen, in samenwerking met de Kunst van Brabant, de Kennismakerij van Bibliotheek Midden-Brabant, DOKc, Brabant C en Tilburg Debatstad.

cijfers communicatie

kunstloc site

(en bkcc en kunstbalie)

87.696

bezoeken

30.295

gebruikers

overige websites

brabant vertelt
community art brabant
culturele atlas brabant
de cultuur loper
depotc
impulsgelden
konkav
klunky
kunstvakdocenten
landkunst
mestmag.nl

200.437

bezoeken

66.824

gebruikers

social media

	volgers
 facebook	22.702
 twitter	7.801
 instagram	3.961
 linkedin	2.864

exposities

6

exposities

Working on the margins
Landkunst fort Sabina
Who cares now
Go fund yourself!
Take over #1
ArtCode eindexamen expo

bereik

1.834

berichten
over kunstloc

2.951

berichten over
bkcc en kunstbalie

56

berichten in
de pers

nieuwsbrieven

11

nieuws-
brieven

13.011

abonnees
kunstloc

2.442

abonnees
mestmag

104

edities

Organisatieopbouw

Op 31 december 2018 is de opbouw van het personeelsbestand van Kunstloc:

Medewerkers

Kunstloc heeft 69 medewerkers waarvan 46 vrouw en 23 man.

Het aantal fte's is 56,83.

60 medewerkers (87%) hebben een contract voor onbepaalde tijd en 9 medewerkers (13%) hebben een contract voor bepaalde tijd.

De leeftijdsopbouw is:

21 – 30 jaar: 7 medewerkers

31 – 40 jaar: 17 medewerkers

41 – 50 jaar: 14 medewerkers

51 – 60 jaar: 21 medewerkers

> 60 jaar: 10 medewerkers

Het aantal dienstjaren is:

7 medewerkers minder dan 1 jaar

17 medewerkers tussen de 1 en 5 jaar

20 medewerkers tussen de 6 en 10 jaar

13 medewerkers tussen de 11 en 20 jaar

8 medewerkers tussen de 21 en 30 jaar

4 medewerkers meer dan 30 jaar

Het gemiddelde is 10,7 jaar dienstverband.

De functie opbouw is:

1 directeur-bestuurder

1 bestuursadviseur

1 directie secretaresse

1 controller

1 medewerker bedrijfs- en projectadministratie

1 adviseur personeelszaken

1 strategisch adviseur marketing en communicatie

1 netwerk en communicatie coördinator

1 medewerker boventallig (begeleiding van werk naar werk)

3 teamleiders

2 facilitair en hospitality medewerkers

4 programmaleiders

6 projectmedewerkers

11 senior adviseurs

34 adviseurs

Raad van Toezicht Kunstloc

Inleiding

Elk jaar leggen we als Raad van Toezicht verantwoording af over de wijze waarop wij het intern toezicht vormgeven. We doen dit vanuit onze rol als toezichthouder, werkgever en als adviseur.

Toezicht kan niet zonder in-, over- en vergezicht. In 2018 werd een stevig appel gedaan op ons vermogen om te schakelen in perspectieven. Zowel in onze omgeving als in de organisatie was veel dynamiek. En beweging betekent verandering, verbetering, kansen en ook onzekerheid en risico's. Het is aan ons als RvT om te zorgen dat de organisatie daar - onder de leiding van de bestuurder - balans in heeft.

Extern

Twee externe ontwikkelingen hielden en houden ons als RvT bezig: de landelijke herinrichting van het kunst- en cultuurveld en de Provinciale Statenverkiezing in maart 2019.

De landelijke herinrichting van het kunst- en cultuurveld is in volle gang en dat is ook merkbaar in Brabant. De daarmee samenhangende en op te stellen regioprofielen brengen kansen en onzekerheden met zich mee. Zo ook voor Kunstloc. Kunstloc maakt deel uit van de taskforce Brabantstad en is daarmee co-maker van *Brabant maakt het*, het Brabantse regioprofiel. Taakvelden, programmalijnen en programma's, budgetten en instrumenten worden opnieuw bepaald.

De Provinciale Statenverkiezingen in maart 2019 wierpen hun onzekere schaduw vooruit in 2018. De provincie is als beleidsmaker, opdrachtgever en financier de belangrijkste partner van Kunstloc. De samenstelling van Provinciale en Gedeputeerde Staten is nog ongewis, maar deze kan een stevige impact hebben op de visie, koers, inrichting, budgetten etc. van de kunst – en culturele sector in Brabant en in het bijzonder van Kunstloc. Ook wij merken dat de legitimiteit van kunst en cultuur én van regisserende organisaties zoals Kunstloc voor velen niet vanzelfsprekend zijn.

Kunstloc Brabant moet haar bestaansrecht telkens waarmaken.

De samenwerking met de Provincie is constructief en intensief. De relatie is echter ook diffuus door de verschillende en wisselende rollen die beide organisatie vervullen, door de discussie over basis- en programmatische taken en door beelden over de zelfstandige positionering van Kunstloc Brabant in het veld. Deze samenwerking kan aan zakelijkheid en effectiviteit winnen. De organisaties zijn inmiddels in gesprek hierover.

Intern

Het afgelopen jaar stond in het teken van de fusie van bkbc en Kunstbalie tot Kunstloc Brabant. Een door bkbc, Kunstbalie en Provincie Noord Brabant goedgekeurd Masterplan Kunstloc fungeerde als richtsnoer en spoorboekje. Na het besluit tot samengaan lag het accent in 2018 op het richten en inrichten van de nieuwe organisatie. Gekozen is om met een matrixstructuur de raakvlakken en overlap tussen de professionele en amateurkunsten en cultuureducatie vorm te geven. Met als hoger doel: de aanwezige expertise inzetten om de Brabantse kunst en culturele infrastructuur te versterken.

Tijdens deze fusie en herinrichting vond tevens de voorbereiding en aan het eind van het jaar de daadwerkelijke verhuizing plaats naar het nieuwe onderkomen, de Lochal. In korte tijd was er veel nieuw: onder meer collega's, werkplaatsen, werkwijze, ICT, processen, bedrijfscultuur. Tijdens deze 'verbouwing' bleef de winkel open. De structurele, programmatische en projectmatige werkzaamheden van de rechtsvoorgangers bleven doorlopen, nieuwe werkzaamheden zijn voor 2019 opgesteld. Dit proces van nieuwe samenwerking en integratie in een dynamische omgeving loopt in 2019 door. Energie moet worden geïnvesteerd om Kunstloc, haar inspanningen en resultaten zichtbaar te maken voor onze omgeving.

De fusie was ook zichtbaar in de samenstelling van de Raad van Toezicht. Van een aantal leden is afscheid genomen, sommige zijn herbenoemd en een nieuwe voorzitter werd extern geworven. Een nieuwe organisatie, een nieuwe Raad van Toezicht met oog voor continuïteit en vernieuwing.

Tot slot

De RvT kijkt terug op een intensief en spannend jaar. Wij geloven in de kracht van kunst en cultuur. Ook - en juist - in Brabant. Wij geloven in Kunstloc om daar als intermediair, structuurgever en regisseur een cruciale rol in te vervullen.

De Raad van Toezicht bedankt alle medewerkers van Kunstloc Brabant voor hun betrokkenheid en inzet, de Provincie Noord-Brabant in wiens opdracht wij de infrastructuur voor kunst en cultuur blijven versterken en onze culturele partners van gemeenten, artistieke gezelschappen, scholen tot kunstenaars voor hun collegiale samenwerking.

Frédérique Bijl

Voorzitter RvT Kunstloc Brabant

Over besturen en toezichhouden

Toezichthouder, werkgever, adviseur

De Raad van Toezicht is het intern toezichthoudend orgaan van Kunstloc Brabant. We houden toezicht op het functioneren van het bestuur, op het beleid en op de algemene gang van zaken binnen Kunstloc Brabant. Het beleid van het bestuur toetsen we aan wet- en regelgeving, aan de Governancecode Cultuur en aan ons eigen governance- en toezichtkader. De RvT adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd, is verantwoordelijk voor de benoeming (en eventuele schorsing of ontslag) van de bestuurder en stelt de beoordeling en arbeidsvoorwaarden van het bestuur vast. De Raad van Toezicht kiest een accountant en geeft deze opdracht voor de controle van de jaarstukken.

De Raad als toezichthouder

Legitimatie

De Raad van Toezicht handelt op basis van de bevoegdheden die in de statuten zijn omschreven. De werkwijze van de Raad is beschreven in het reglement Raad van Toezicht. Hierin is opgenomen dat de Raad werkt met een auditcommissie. Deze commissie heeft een eigen reglement. De commissie adviseert de Raad over onderwerpen die binnen haar taakgebied vallen en bereidt de besluitvorming van de Raad voor.

Bij de fusie tussen stichting bkcc en Stichting Kunstbalie tot Stichting Kunstloc Brabant op 31-05-2018 zijn de statuten van bkcc aangepast voor de nieuwe organisatie.

Aan de hand van het toezichtkader toetsen we de inzet en behaalde resultaten aan de met het bestuur gemaakte prestatieafspraken en aan meer specifieke door het bestuur vastgestelde en door ons goedgekeurde beleids- en financiële kaders, zoals onder andere :

- De statuten en reglementen
- De strategie van de stichting
- Fusievoornemens en-besluiten
- Het jaarplan en bijbehorende begroting
- Het jaarverslag en de jaarrekening
- Samenwerkingsverbanden
- Arbeidsvoorwaardenbeleid

Kunstloc Brabant onderschrijft de acht principes van de Governance Code Cultuur voor goed bestuur en toezicht. Van onderschrijven naar toepassen en verantwoorden vraagt dialoog in de RvT en tussen de RvT met het bestuur. Die dialoog verkeerde bij beide rechtsvoorgangers in verschillende stadia. Kunstloc Brabant heeft deze dialoog voortgezet en zal deze voortzetten om te komen tot professionalisering van het toezicht.

Accountant

De jaarrekeningen 2017 van de rechtsvoorgangers Kunstbalie en bkcc werden in separate Raden van Toezicht besproken en vastgesteld.

In 2018 is Van Luxemborg en de Kok door de RvT benoemd tot onze accountant. De accountant heeft opdracht gekregen de jaarstukken te controleren en daarover een verklaring af te geven. Hij is gesprekspartner voor de Auditcommissie en de Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht als werkgever

De RvT treedt op als werkgever van het bestuur van Kunstloc Brabant. Bij Kunstloc Brabant bestaat het bestuur uit één persoon. De heer Chris van Koppen was bestuurder van bkcc en hij is in 2018 benoemd tot bestuurder van Kunstloc Brabant.

Nevenfuncties

De heer Van Koppen bekleedt de volgende nevenfuncties:

1. Voorzitter van het toezichthoudend bestuur van de Onderwijsstichting St. Michaël te Zaandam.
2. Directeur-eigenaar van Sjaalman Media b.v.
3. Voorzitter van de Raad van Twaalf.

Bij deze nevenfuncties is geen sprake van onverenigbaarheid. De huidige en toekomstige nevenfuncties zijn en worden ter goedkeuring door de bestuurder aan de RvT voorgelegd.

Het bestuur en de RvT maken aan het begin van het jaar afspraken over de te bereiken resultaten van het bestuur en de directie. Tijdens onze jaarlijkse RvT-zelfevaluatie is dit onderwerp geagendeerd.

De voorzitter en vicevoorzitter fungeren als remuneratiecommissie: zij maken de principeafspraken met de bestuurder en zij leggen dit voorstel voor aan de RvT. De remuneratiecommissie spreekt met de bestuurder over de voortgang en ontwikkelingen. De commissie brengt hierover verslag uit aan de Raad van Toezicht. Aan de hand van afgesproken doelstellingen voor de organisatie, de bijdrage van de bestuurder hieraan en de persoonlijke doelstellingen, zijn de resultaten geëvalueerd en zijn voor het nieuwe jaar afspraken gemaakt.

De Raad van Toezicht als klankbord en adviseur

Bij diverse onderwerpen hebben we onze rol als klankbord en adviseur inhoud gegeven. Dat doen we enerzijds aan de hand van de concrete agenda en anderzijds tijdens themabijeenkomsten. De voorzitter van de RvT onderhoudt regelmatig contact met de bestuurder, ze bereidt samen met hem de agenda van RvT vergaderingen voor en ze vervult een klankbordrol. Eind 2018 zijn voor begin 2019 strategiebijeenkomsten georganiseerd in aanwezigheid van RvT, bestuur, managementteam en programmaleiders. Doel hiervan is elkaar leren kennen, de kennis van organisatie en haar omgeving gemeenschappelijk te maken, de strategische vraagstukken uit te diepen en de agenda van zowel RvT als werkorganisatie op elkaar af te stemmen. Deze bijeenkomsten hebben inmiddels plaatsgevonden. Een delegatie van de RvT heeft in het licht van de fusie en kennismaking met de nieuwe voorzitter RvT samen met de bestuurder gesprekken gevoerd met de gedeputeerde van Leefbaarheid en Cultuur en ambtelijke contactpersonen.

Over de Raad van Toezicht

Samenstelling Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestond eind 2018 uit vijf leden. Halverwege 2018 is door de fusie een nieuwe RvT ontstaan. Bij de samenstelling van de nieuwe RvT van Kunstloc is rekening gehouden met een evenredige afvaardiging vanuit bkcc en Kunstbalie. De profielschets voor de leden van de RvT is vastgelegd in het Masterplan Kunstloc. Een nieuwe voorzitter is geworven op basis van dit profiel en per september 2018 is mevrouw Frédérique Bijl aangetreden. In verband met de in 2019 aflopende zittingstermijnen van twee leden van de RvT, is de herbenoeming van dhr. G. van Buul uitgesteld tot begin 2019. De RvT wil in haar zelfevaluatie stilstaan bij haar te ontwikkelen toezichtvisie, collectieve en individuele functioneren en samenstelling. Deze evaluatie en de herbenoeming van dhr. Van Buul hebben inmiddels plaatsgevonden.

naam	functie in RvT	(neven)functies	benoemd	termijn	aftredend
Frédérique Bijl	voorzitter	<ul style="list-style-type: none"> • Voorzitter RvC BrabantWonen • Voorzitter Stichting Kunst in het Kerkje • Eigenaar Fresco, consultancy en toezicht • Docent Governance University • Associé Erly • Lid Maatschappelijke Advies Raad Optimus Primair Onderwijs • Commissielid Integriteit RWS Wonen 	01-09-2018	1e	01-09-2022
Gert van Overbruggen	lid auditcie	<ul style="list-style-type: none"> • Voorzitter stichting beheerfonds Vaartsche Rijn 	01-09-2011	2 ^e	31-08-2019
Jos Verbeeten	vice voorzitter	<ul style="list-style-type: none"> • vz RvC IBN bedrijven in Uden (werkvoorziening) tot 15 mei 2019 • vice vz Brabantse Bond van Muziekverenigingen (afpraak: geen bemoeienis met provinciale subsidierelatie) • voorzitter LOVOK (ouderen koren bond) • vz Canthonis (gemengde zangver.) • bestuurslid Reumapatientenvereniging LvC 	01-07-2009	2 ^e	30-06-2019
Giel van Buul	lid auditcie	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuur Stichting De Biezen, exploitatie maatschappelijk onroerend goed • Bestuur Het Financiële Netwerk. 	01-01-2015	1e	01-01-2019
Jan van der Horst	vicevoorzitter	<ul style="list-style-type: none"> • Ondernemer en bestuursadviseur • Lid bestuur Stichting administratiekantoor Management en personeel IHC; • Commissaris Taco Mundo BV; • Commissaris HoekscheHoeve; 	01-01-2016	1e	01-01-2020

		<ul style="list-style-type: none"> • voorzitter bestuur stichting Stadspijpers van de stad 's-Hertogenbosch; • lid raad van Toezicht Netherlands Africa Business Council; • lid bestuur stichting Dutch Sustainable Fashion Week; • lid bestuur Nederlandse Vereniging Toezicht Cultuur 			
--	--	---	--	--	--

I.v.m. de fusie tot KunstLoc zijn van Kunstbalie vertrokken: Leny Poppe – de Looff en Wilbert van Herwijnen, van bkkc Sandra van Breugel, Emmeken van der Heijden en David Lauwen.

Integriteit en onafhankelijkheid

De RvT is zodanig samengesteld dat de leden ten opzichte van elkaar, ten opzichte van de directie en welk deelbelang dan ook onafhankelijk en kritisch kunnen functioneren en hun taak naar behoren kunnen vervullen. De leden van de RvT hebben geen nevenfuncties die tegenstrijdig zijn aan het belang van Kunstloc Brabant. Toezichthouders melden een (mogelijk) tegenstrijdig belang in de plenaire vergaderingen en ze melden nieuwe relevante betrekkingen. De bestuurder meldt mogelijke tegenstrijdige belangen bij de voorzitter van de Raad van Toezicht. In het verslagjaar deden zich bij de besluitvorming door de RvT geen onverenigbaarheden voor. Er zijn geen transacties geweest waarbij sprake was van een tegenstrijdig belang.

Zelfevaluatie

De rechtsvoorgangers van Kunstloc Brabant hebben niet altijd een zelfevaluatie gehouden. De nieuwe RvT wil dit wel en heeft dit gepland voor en uitgevoerd in januari 2019. De agenda bestond voornamelijk uit kennismaking, teamontwikkeling, en – complementariteit inclusief vacaturevervulling, gezamenlijke toezichtvisie en governance-inrichting.

Beloning van de Raad van Toezicht

De vacatiegelden voor leden van de RvT zijn € 2.000 voor een regulier lid, € 2.500 voor leden met zitting in commissies en/of vicevoorzitter en € 3.000 voor de voorzitter.

Besluiten 2018

In 2018 zijn de Raden van Toezicht van de rechtsvoorgangers in aanvulling op hun reguliere vergaderingen, vaker bijeen geweest. Dit was nodig in het kader van de fusie. Als Raad van Toezicht nemen we besluiten door documenten vast te stellen of door goedkeuring te verlenen aan bestuursbesluiten. In 2018 betrof dit:

- Besluit tot fusie bkkc en Kunstbalie
- Besluit tot benoeming bestuurder Kunstloc dhr. C. van Koppen
- Besluit tot afvloeiing bestuurder Kunstbalie dhr. J. Stoffels
- Besluit tot aanwijzing mevr. M. de Wolf tot plaatsvervanger bij afwezigheid van de directeur-bestuurder
- Goedkeuring Masterplan fusie
- Benoeming RvT leden, voorzitter, vicevoorzitter en commissieleden
- Vaststelling honorering RvT
- Benoeming Van Luxemborg en de Kok als accountant
- Vaststelling Jaarrekening/-verslag Kunstbalie en bkkc 2017
- Goedkeuring nieuwe Arbeidvoorwaarden Kunstloc
- Goedkeuring werkplan en begroting 2019

Overleg met Ondernemingsraad

In 2018 is regelmatig met de OR van de rechtsvoorgangers gesproken. Het belangrijkste onderwerp was de fusie. De voorzitter van de RvT van Kunstloc heeft na haar aantreden in september een kennismakingsgesprek met de OR gehad. Dit gesprek stond in het teken van wederzijdse kennismaking, organisatieontwikkeling, het functioneren van de Ondernemingsraad (bemensing, relatie met bestuurder, relatie met achterban en professionele ontwikkeling Ondernemingsraad), de bedrijfscultuur ofwel het werkklimaat en actualiteiten.